

NEMZETI JELKÉPEINK A VÉDJEGYJOGBAN – I. RÉSZ*

I. Bevezetés

1.1. Magyarország Alaptörvényének elfogadása és hatálybalépése – oly sok minden mellett – nemzeti jelképeink (hazánk címerének és zászlójának) szabályozásában is változást hozott. Természetesen nem a címer és a zászló változott meg; a rájuk és a használatukra vonatkozó alkotmányos és törvényi szintű rendelkezések viszont megújultak.

1.2. Az Alaptörvény I) cikkének (1) bekezdése tartalmazza a címer ábrás megjelenítését. Ezenkívül szöveges leírást is ad róla: *„Magyarország címere hegyes talpú, hasított pajzs. Első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott. Második, vörös mezejében zöld hármashalomszerű arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt. A pajzson a magyar Szent Korona nyugszik.”*

Az Alaptörvény I) cikkének (2) bekezdése ugyanebben a rendben határozza meg az állam zászlóját: az ábrás megjelenítés szöveges ismertetéssel társul. Ez utóbbiba – erősen szimbolikus jellegű – értelmezés is szöveződik: *„Magyarország zászlaja három, egyenlő szélességű, sorrendben felülről piros, fehér és zöld színű, vízszintes sávból áll, amelyben a piros szín az erő, a fehér szín a hűség, a zöld szín a remény jelképe.”*

Mindamellet az Alaptörvény I) cikkének (4) bekezdésében foglalt megengedő szabály szerint *„a címer és a zászló a történelmileg kialakult más formák szerint is használható”*. Ugyanez az alaptörvényi bekezdés bízza külön – ráadásul sarkalatos – törvényre a címer és a zászló használatának részletes szabályozását.

1.3. Az Alaptörvény említett bekezdése alapján, az Alaptörvény e tárgykörben történő végrehajtására fogadták el a Magyarország címerének és zászlójának használatáról, valamint állami kitüntetéseiről szóló 2011. évi CCII. törvényt, (a Címertv.-t), amelynek a címer és a zászló használatára vonatkozó rendelkezései sarkalatosnak minősülnek, és 2012. január 1-jén léptek hatályba.¹ A Címertv. 10. §-a állapítja meg a címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy vagy ilyen formatervezési minta oltalmának megszerzéséhez szükséges engedély kiadásának rendjét és szempontjait.

---

* A tanulmány második része az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2012. júniusi számában jelenik meg.

¹ L. a Címertv. 27. §-ának (1) bekezdését és 25. §-át.

1.4. Ezekre a kiemelkedően fontos jogalkotási fejleményekre figyelemmel időszerű és indokolt a nemzeti jelképek és a védjegyek viszonyára vonatkozó szabályozás áttekintése. Ennek célszerű kiterjednie a nemzetközi, az európai uniós és a hazai előírásokra, továbbá – különösen az utóbbiak kapcsán – a szabályozás történeti alakulására is. Mindezek alapján kísérli meg ez az írás, hogy a joggyakorlat számára is hasznos megfontolásokkal – fógózdókkal – szolgáljon.

II. Nemzeti jelképekre vonatkozó szabályok a Párizsi Uniós Egyezményben

2.1. Az ipari tulajdon oltalmáról szóló Párizsi Egyezmény (Párizsi Uniós Egyezmény, PUE)² 6ter cikke szabályozza az államok és a nemzetközi kormányközi szervezetek jelzéseinek különleges védjegyjogi státuszát. Noha e szabályozás előzményeit már a PUE 1883. évi megkötése idején elfogadott, eredeti szövegváltozatban is fellelhetjük, magát a 6ter cikket az 1925-ben megtartott hágai felülvizsgálati értekezleten illesztették be az egyezménybe. A londoni felülvizsgálati konferencián – 1934-ben – csupán kisebb formai változtatásokon esett át az egyezmény e része. Az 1958-ban Lisszabonban megtartott diplomáciai értekezleten viszont átfogó felülvizsgálatnak vetették alá, és a szabályozás több fontos kérdésben módosult, illetve kiegészült. Ekkor kerültek be a 6ter cikkbe a nemzetközi kormányközi szervezetek jelzéseire vonatkozó rendelkezések, és ekkor hagytak fel a korábbi szövegekben alkalmazott különbségtétellel a közismert és az ilyen ismertséget nélkülöző állami felségjelzések között. A PUE stockholmi szövege a 6ter cikk tekintetében megegyezik a lisszabonival.³

2.2. A PUE 6ter cikke egyaránt vonatkozik államok és nemzetközi kormányközi szervezetek jelzéseire. Noha ez az írás a nemzeti jelképekre összpontosít, a 6ter cikknek a nemzetközi szervezetek jelzéseivel foglalkozó rendelkezései sem maradhatnak figyelmen kívül, hiszen értékes és a gyakorlat számára is hasznos következtetések szűrhetők le az állami és a nemzetközi szervezeteket megillető jelzések szabályozásának különbségeiből.

2.3. A 6ter cikk a PUE tagországi között alkalmazandó. Ezenkívül alkalmazni kell azt a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tagjai között is – függetlenül attól, hogy részesei-e a PUE-nek vagy sem – a WTO TRIPS-megállapodásának⁴ 2.1 cikke értelmében. A 6ter cikk-

² Kihirdette az 1970. évi 18. törvényerejű rendelet.

³ G. H. C. *Bodenhausen*: Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property. BIRPI, Geneva, 1968, p. 94–95.; Article 6ter of the Paris Convention: Legal and Administrative Aspects. Document prepared by the Secretariat. WIPO, SCT/15/3, Geneva, October 14, 2005 (a továbbiakban: WIPO-összefoglaló), p. 3.

⁴ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement) (1994); hazánkban kihirdette az 1998. évi IX. törvény; a TRIPS-megállapodás 2. cikkének (1) bekezdése megköveteli a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tagjaitól, hogy – egyebek mellett a védjegyeket illetően – tegyenek eleget a PUE 1–12. és 19. cikkeinek.

nek a TRIPS-megállapodás céljaira történő végrehajtásáról rendelkezik a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) és a WTO között 1995. december 22-én létrejött és 1996. január 1-jén hatályba lépő megállapodás (WIPO/WTO-megállapodás)⁵. Mindazonáltal az, hogy a PUE 6ter cikkét a WTO és a TRIPS-megállapodás keretei között is alkalmazni kell, nem változtatott, nem változtatható a 6ter cikknek azon az alapvető sajátosságán, hogy különbséget tesz az államok és a nemzetközi kormányközi szervezetek jelzései között, és eltérő szintű védettséget nyújt számukra. Lehetnek tehát a WTO tagjai között nemzetközi kormányközi szervezetek is az államokon kívül, az előbbieket jelzései a PUE 6ter cikkének alkalmazásában akkor sem az államok, hanem csak a nemzetközi szervezetek jelzéseire vonatkozó rendelkezések szerint élvezhetnek védettséget. Ezzel szemben a WTO azon tagjai, amelyek nem államok (azaz pl. az Európai Unió), a WIPO/WTO-megállapodás 3. cikkének (2) bekezdése értelmében gyakorolhatják azt a kifogásolási jogot, amelyet a PUE 6ter cikkének (4) bekezdése eredetileg csak a Párizsi Unió országainak biztosított. A kifogásolás ilyen esetben is a WIPO Nemzetközi Irodája útján valósul meg.⁶

2.4. Az 1925. évi hágai felülvizsgálati értekezlet iratai és a PUE 6ter cikkéhez fűzött hivatalos és nem hivatalos kommentárok is megerősítik: a 6ter cikk szerinti védettség nemcsak maguknak a Párizsi Unió országainak a felségjelzéseit illeti meg, hanem azoknak az államoknak a jelzéseit is, amelyek a PUE-ben részes valamely szövetségi állam tagjai. Az állami jelzéseket megillető védettség továbbá – e nemzetközi konszenzus szerint – kiterjed az uralkodóházak családi címereire is.⁷ Arról mindazonáltal hallgatnak a kommentárok, hogy ez utóbbiak az állami jelzések 6ter szerinti védettségét csak akkor élvezhetik-e, ha a Párizsi Unió érintett országa királyság, vagy akkor is, ha köztársaság. Azzal a feltételezéssel élhetünk, hogy királyságok esetében az uralkodóház családi címerére mindenképpen kiterjed az állami jelzések 6ter cikk szerinti védettsége, míg köztársaságok esetében csak akkor, ha a korábbi királyság uralkodóházának családi címere még mindig összefonódik az állami szuverenitással, és így annak szimbolizálására a tovább élő történelmi hagyomány okán továbbra is alkalmas.

Az említett források hívhatók segítségül annak alátámasztására is, hogy tartományok, valamint területi és helyi önkormányzatok zászlaira, címereire és egyéb jelvényeire az állami felségjelek 6ter cikk szerinti védettsége nem terjeszthető ki. Erre a nemzetközileg elfogadott jogértelmezésre épített a Magyar Szabadalmi Hivatal, amikor Budapest főváros egyes jelképeinek védjegyjogi megítélése tárgyában kényszerült állásfoglalásra a főjegyző megkeresése alapján. A 2006 januárjában kelt – az akkori jogi helyzetet és terminológiát tükröző – állásfoglalás⁸ a következőkre mutatott rá: alkotmányos berendezkedésünkben is

⁵ Agreement Between the World Intellectual Property Organization and the World Trade Organization (1995).

⁶ WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 4. és p. 6–9.

⁷ *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 96.; WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 4.

⁸ Eln.: 17/2006/3.

az önkormányzati törvényből is következik, hogy „a helyi önkormányzatok nem azonosíthatók az állammal, a Magyar Köztársasággal, és nem számítanak állami szerveknek sem. Ennek megfelelően az 1995. évi LXXXIII. törvény [vagyis a Címertv. elődje] sem sorolja a Magyar Köztársaság nemzeti jelképeire a főváros címerét, zászlaját vagy egyéb jelképét. Mind a PUE 6ter cikkének (1) bekezdéséből, mind pedig a magyar közjogi berendezkedésből az következik tehát, hogy a fővárosi önkormányzati jelképek nem tartoznak az állami felségjelek közé. A turisztikai jelkép (‘logó’) kapcsán ez fel sem vetődik, a főváros címere és zászlója esetében pedig a PUE 6ter cikke (1) bekezdésének már ismertetett – autentikus – értelmezéséből adódik, hogy a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja nem alkalmazható e fővárosi jelképekre.” Mindez a jelenlegi hazai jogi helyzetben – vagyis az Alaptörvény és a Címertv. alapján – is megállja a helyét; a PUE 6ter cikkének autentikus és nemzetközi konszenzussal övezett értelmezése pedig értelemszerűen azóta sem változott meg.

2.5. A 6ter cikk (1)(a) bekezdése alapján a speciális védettség tárgyai a következő állami felségjelek lehetnek: „címerek” (*armorial bearings, armoiries*), „zászlók” (*flags, drapeaux*) és „egyéb állami jelvények”, avagy más állami felségjelek, más állami jelképek (*other State emblems, autres emblèmes d’État*).⁹

A címert az egyik tekintélyes hazai heraldikai monográfia a következőképpen határozza meg:

„A címer a középkori fegyverhasználaton alapuló, olyan, legtöbbször pajzs alakú jelvény (szimbólum), amelyet magánszemélyek vagy testületek megkülönböztető jelként használnak. A címerek megítélése koronként és országonként változott. Általában az alábbi követelményeket támasztják velük szemben: 1. A címerek színes jelvények. (Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindig színesen is ábrázolták őket. Így például általában nem színesek a középkori pecsétek vésetei, mégis címereknek tarthatják ábráikat, mivel joggal tételezzük fel, hogy színes eredeti után készültek.) 2. Ábrázolásaik mértani formák vagy stilizált képek. A térbeli ábrázolás nincs megengedve, illetve csak kismértékű lehet. 3. Fő hordozójuk a pajzs. A szakírók többsége szerint pajzs nélkül nincs is címer. Újabban azonban egyes kutatók a zászlón ... ábrázolt, sőt esetleg a címer funkciójában szerepeltetett bármely jelvényt is címernek tekintik, ha az bizonyos egyéb ... feltételeket kielégít. 4. A címerek öröklődnek, a földbirtokhoz vagy a családhoz kötöttek. Egyes, nem személyhez kapcsolódó, főleg testületi címerek esetében az öröklődést az állandósult használat (vagy legalábbis annak az igénye) helyettesíti.”¹⁰

Ha e definícióról lefosztjuk a feudális-történeti elemeket, és az állami címerek sajátosságaihoz igazítjuk, illetve védjegyjogi olvasatba helyezzük, a következőkre juthatunk: a 6ter

⁹ Ez az írás a PUE-nek az 1970. évi 18. törvényerejű rendelettel kihirdetett magyar szövegét veszi alapul a 6ter cikk rendelkezéseinek idézésekor; szükség esetén a fordítás pontatlanságait jelezzük, illetve más kifejezés használatával korrigáljuk.

¹⁰ Bertényi Iván: Magyar címertan. Budapest, 2003, p. 14–15.

cikkben említett címerek színes ábrás megjelölések, és ahhoz a szervezethez (államhoz, nemzetközi kormányközi szervezethez) kötődnek, amely állandósult jelleggel, megkülönböztető jeleként használja őket. Természetszerűleg – ahogy erre a PUE magyarázatai is rámutatnak – az államok esetében a címer a szuverenitás szimbolikus hordozója, az állami önazonosság megjelenítője is.¹¹ A Címertv. indokolása is ezt a felfogást követi: a címert „*az államisághoz kötődő, azt kifejező jelképként*” írja le.

A PUE 6ter (1)(a) bekezdésének alkalmazásában a címer klasszikus – és mondhatjuk: európai – definíciójától annyiban mindenképpen el kell szakadni, amennyiben a PUE egyes országai – főleg, de nem kizárólag az Európán kívüliek – olyan állami címereket is használnak, amelyeket nem pajzs „hordoz”, vagyis amelyek nem pajzsra vagy annak valamilyen stilizált változatára épülnek.

A 6ter cikk rendszerében – amint erről még szó lesz – a Párizsi Unió országai a Nemzetközi Iroda útján kölcsönösen közlik egymással állami jelvényeiket (köztük címereiket is). Ennek során feltüntetik, hogy az adott jelvény a 6ter cikkben szereplő felségjelek melyik csoportjához, melyik kategóriájába tartozik; a Nemzetközi Iroda a 6ter cikk alapján vezetett adatbázisában is e kategóriák szerint rendezve jelenítik meg az egyes államok különféle felségjeleit, jelvényeit. A címerként történő besorolásnak – mint majd még látni fogjuk – a 6ter cikk (9) bekezdésének szempontjából van jelentősége: az e rendelkezésben a nem védjegyként történő, ugyanakkor megtévesztő kereskedelmi használattal szemben biztosított speciális védelem ugyanis csak az állami címereket illeti meg, azaz az állami felségjelek és jelvények közül is csakis a címert. Annak megítélésekor, hogy a 6ter cikk alapján notifikált állami jelvény címernek minősül-e, természetesen a származási ország szuverenitásának tiszteletben tartásával, az ott irányadó jogszabályok és szokások lehető legteljesebb figyelembevételével kell eljárnia a Párizsi Unió többi országának, mindazonáltal – ahogy ezt a PUE kommentárjai is aláhúzzák – a besorolás és a 6ter cikk szerinti védettségre való jogosultság kérdésében a végső döntés ez utóbbiakra tartozik.¹²

Az Alaptörvény I) cikkének (1) bekezdésében meghatározott és a Címertv. rendelkezései szerint használatos, illetve használható állami címerünk a PUE 6ter cikkének alkalmazásában bármiféle kétség nélkül tarthat számot az ilyenként történő elismerésre és védettségre a Párizsi Unió többi országában. A Nemzetközi Irodának a 6ter cikk alapján működtetett adatbázisában¹³ hazánk címere az Alaptörvényben meghatározott formában szerepel, és a Párizsi Unió más országából nem érkezett kifogás az állami címerként való védelmével szemben.

¹¹ *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 96.; WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 4.; *Concise International and European IP Law*. Szerk.: *Thomas Cottier, Pierre Véron* (a szócikk szerzője: *Pflüger*), p. 229.

¹² *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 96. és p. 100–103.

¹³ „6ter Express”. L.: <http://www.wipo.int/article6ter/en/>

A PUE 6ter cikkének (1)(a) bekezdésében nevesített másik „állami jelvény” a zászló. Az állami zászlókat ismertnek tételezik fel. Ezt tükrözi az is, hogy az egyezmény 1958. évi felülvizsgálata óta nem szükséges a 6ter cikk szerinti védettség beállításához az országok zászlóinak kölcsönös közlése a Nemzetközi Iroda útján (noha ez olyan lehetőségként fennmaradt, amellyel tetszésük szerint továbbra is élhetnek az egyes országok).

Magyarország zászlaját az Alaptörvény – már idézett – I) cikkének (2) bekezdése egyértelműen meghatározza, mégpedig egyszerű trikolorként. A Címertv. 11. §-ának (3) bekezdése mindazonáltal a címerrel ellátott zászló, lobogó használatát is megengedi a „nemzethez tartozás kinyilvánítása céljából” magánszemélyek számára, továbbá – eseti jelleggel – „a nemzeti ünnepek, az ezekhez kapcsolódó és egyéb társadalmi (különösen politikai, gazdasági, tudományos) esemény, nemzeti jellegű más megemlékezés, valamint katonai tiszteletadás alkalmával”. Szintén megemlítendő, hogy az Alaptörvény I) cikkének (4) bekezdése alapján a zászló – akár csak a címer – a történelmileg kialakult más formák szerint is használható.

Magyarország zászlajaként a már említett egyszerű – címer nélküli – trikolor, vagyis az Alaptörvényben meghatározott változat szerepel a Nemzetközi Irodának a 6ter cikk alapján működtetett adatbázisában.

A 6ter cikk (1)(a) bekezdéséből kitűnik: a címer és a zászló is „állami jelvény”. Nevesítésük oka – nyilvánvalóan kiemelkedő szimbolikus jelentőségük mellett –, hogy a 6ter cikk a zászlóra és a címerre a többi állami jelvényre vonatkozóktól eltérő rendelkezéseket is megállapít. A 6ter cikk (1)(a) bekezdése a címeren és a zászlón kívül az egyéb állami jelvényeket is védettségben részesíti. Egyes kommentárok az egyéb állami jelvényre példaként említik az állami körbélyegzőket, pecséteteket és a törvényes fizetőeszközök (bankjegyek és érmék) megjelöléseit.¹⁴

2.6. A 6ter cikk (1)(a) bekezdése a védett jelzések között sorolja fel – a klasszikus állami felségjeleken („állami jelvényeken”) kívül – a hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyeket és bélyegeket (helyesen inkább: fémjelzéseket). Ez utóbbiak védettsége azonban – mint még látni fogjuk – nem feltétlen, nem abszolút, hanem csupán az azonos vagy hasonló áruk kapcsán áll fenn a 6ter cikk (2) bekezdése értelmében. A PUE magyarázatai hangsúlyozzák, hogy a jelzések e kategóriáinál is csak akkor áll fenn a 6ter cikk szerinti védettség, ha azokat a PUE-ben részes ország maga fogadja el és használja – és nem csupán valamely területi egysége vagy alsóbb fokú közigazgatási szerve.¹⁵

Ellentétben a nemzetközi kormányzati szervezetekkel, az országok nem élveznek védettséget a 6ter cikk alapján a nevüket vagy annak rövidítését illetően. Az országok neve vagy a nevük rövidítése tehát nem esik a 6ter cikk hatálya alá (ami természetesen nem zárja ki a

¹⁴ Pflüger: i. m. (11), p. 230.

¹⁵ Bodenhausen: i. m. (3), p. 96–97.; WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 4.

valamely ország teljes vagy rövidített nevét tartalmazó vagy abból álló megjelölések védjegyoltalmának más kizáró okból történő elutasítását).¹⁶ Ezt a felfogást tükrözi a Címertv. is, hiszen – ellentétben a hasonló tárgykörű, korábban hatályos törvénnyel – nem tér ki az államra utaló elnevezés használatának szabályozására; az indokolás szerint „*elsősorban azért, mert az nem vonható a nemzeti jelkép fogalma alá*”.

2.7. Az előzőekben bemutatott állami jelvényeknek és más állami jelzéseknek a PUE 6ter cikke sajátos védettséget nyújt. Célszerűbbnek tűnik a „védettség” kifejezés használata a „védelem” vagy az „oltalom” helyett. A Nemzetközi Iroda publikációiban a 6ter cikk nem hivatalos – de a nemzetközi közfelfogást tükröző – címe arra utal: a védjegyek szabályozása körében az állami emblémákra, hivatalos fémjelekre és a nemzetközi szervezetek emblémáira vonatkozó tilalmakkal van itt dolgunk (az angol cím a következő: *Marks: Prohibitions concerning State Emblems, Official Hallmarks, and Emblems of Intergovernmental Organizations*). A 6ter cikkben található szabályozás tehát alapvetően nem valamiféle *sui generis* iparjogvédelmi oltalmat biztosít a szóban forgó felségjelzések számára, hanem tilalmakat mond ki a védjegyként történő lajstromozásukra és használatukra. A meghatározó nézőpont tehát az, hogy védjegyként mi lajstromozható és használható – és a 6ter cikk a szóban forgó felségjelzéseket épp e körből, azaz a védjegyként lajstromozható és használható megjelölések köréből vonja ki. Ennek felel meg, hogy a nemzeti és regionális jogrendszerekben tipikusan a védjegyoltalomból kizáró okként szabályozzák a PUE 6ter cikkének esetkörét. *Bodenhausen* szerint a PUE e cikke „*védjegyekre vonatkozik ugyan, a célja mégsem az, hogy az ipari tulajdon tárgyaiként szabályozza az oltalmukat, hanem inkább az, hogy bizonyos körülmények között kizárja az oltalom alá kerülésüket*”.¹⁷

Ezt a hagyományos felfogást nincs okunk alapjaiban megkérdőjelezni; legalább két körülmény mindazonáltal óvatosságra és további megfontolásra inthet minket. Egyrészt a 6ter cikk (1)(a) bekezdésének az a fordulata, amelynek értelmében a Párizsi Unió országainak nemcsak a védjegyként való oltalmazással szemben kell az érintett felségjelek számára védettséget biztosítaniuk, hanem „*megfelelő rendelkezésekkel*” (helyesen: intézkedésekkel) meg is kell tiltaniuk a védjegyként vagy annak alkotóelemeként történő használatukat. Ez a megfogalmazás azt sugallja, hogy a PUE országai *ex officio* tartoznak eljárni és legalább közigazgatási szankciókat alkalmazni a 6ter cikkbe ütköző védjegyhatalommal szemben (más szóval: nem elegendő csupán a védjegyoltalomból kizárt megjelölések közé felvenni a 6ter cikk alá tartozó jelzéseket). Másrészt figyelmet érdemel a 6ter cikk (9) bekezdése, amely az állami címerek számára külön védettséget – azt mondhatnánk: ezúttal valóban külön jogi

¹⁶ Erre nézve l. bővebben: Draft Reference Document on the Protection of Country Names Against Registration and Use as Trademarks. Document prepared by the Secretariat. WIPO, SCT/25/4, Geneva, February 18, 2011, p. 1–7.

¹⁷ *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 95.

védelmet, oltalmat – biztosít: „[a]z unió országai kötelezik magukat, hogy megtiltják a kereskedelemben az unió más országai címerének engedély nélküli használatát, ha a használat az illető árucikk származása tekintetében megtévesztésre alkalmas”.

2.8. A 6ter cikk a védjegyként való lajstromozással vagy a védjegyként történő használattal szemben nyújt védeltséget az állami jelvények és más állami jelzések számára. Ennek alapján a Párizsi Unió országainak (és a WTO tagjainak is; lásd a 2.3. pontot) a lajstromozást meg kell tagadniuk, vagy a tilalom ellenére fogatosított lajstromozást hatálytalanítaniuk kell.

Ez a védeltség a PUE 6ter cikkének szövege szerint csupán az áruvédjegyként (gyári vagy kereskedelmi védjegyként, „*trademark*”-ként) való lajstromozással vagy használattal szemben illeti meg az állami jelzéseket, a szolgáltatási védjegyek kapcsán a PUE elvileg ilyesmit nem követel meg. Mindazonáltal már *Bodenhausen* rámutatott: „*a tagállamok tehát nem kötelesek ezt a cikket a szolgáltatási védjegyekre is alkalmazni, de szabadságukban áll, hogy e védjegyekre is analóg szabályokat alkalmazzanak, és feltehetőleg ezt meg is teszik, figyelemmel e cikk rendeltetésére*”.¹⁸

A Védjegyjogi Szerződés¹⁹ 16. cikke értelmében valamennyi szerződő félnek a szolgáltatási védjegyekre is alkalmaznia kell a PUE-nek a védjegyekre vonatkozó rendelkezéseit. Hazánkat e kötelezettség 1998. november 26. óta terheli, ekkor lépett ugyanis hatályba a Védjegyjogi Szerződés Magyarország vonatkozásában. Meg kell jegyezni, hogy sem a Vt., sem annak elődje, az 1969. évi IX. törvény nem tett különbséget az áru- és a szolgáltatási védjegyek között a PUE 6ter cikkére épülő kizáró okok szabályozásában. Amint arról még szó lesz, a PUE 6ter cikkéből következő kizáró okot az Európai Unió jogalkotása és joggyakorlata is éppúgy alkalmazza szolgáltatási védjegyekre, mint áruvédjegyekre.

A 6ter cikk alapján a védeltséget az érintett állami felségjelek és más jelzések nemcsak olyan védjegyek oltalmazásával és használatával szemben élvezik, amelyek kizárólag belőlük állnak, hanem az megilleti őket olyan védjegyek kapcsán is, amelyekben csak alkotóelemként szerepelnek. A védjegyként való lajstromozást tehát a 6ter cikk (1)(a) bekezdése értelmében meg kell tagadni vagy hatálytalanítani kell akkor is, ha a megjelölés pusztán a védett állami jelzésből áll, és akkor is, ha a megjelölés az állami jelzést csak egyik alkotóelemként tartalmazza.

2.9. A 6ter cikk (1)(a) bekezdése alapján a szóban forgó védeltség kiterjed az érintett állami jelzések címertani utánezataira is („*any imitation from a heraldic point of view*”). Az állami felségjeleknek és jelzéseknek tehát a címertani utánezatai sem lajstromozhatók vagy használhatók védjegyként vagy annak alkotóelemként.

¹⁸ *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 95–96.

¹⁹ L. a Szellemi Tulajdon Világszervezetében létrejött Védjegyjogi Szerződés kihirdetéséről szóló 1999. évi LXXXII. törvényt.

Ezt a PUE kommentárjai rendre úgy értelmezik, hogy a címertani utánzatra való hivatkozás folytán a lajstromozási és használati tilalom szűkebb tárgykörű, azaz az egyes védjegyek között meg nem engedhető hasonlóságnál is szorosabb egyezés esetén lép be csupán.²⁰ Ami tehát két védjegy viszonyában nem volna megengedhető (vagyis az összetéveszthetőségig való hasonlóság), az itt még elfogadható lehet, ha nincs szó címertani utánzatról. Ennek magyarázataként azt hozzák fel, hogy az állami emblémák gyakran tartalmaznak hagyományos, megszokott, általánosan alkalmazott szimbólumokat – mint pl. oroszlánt, medvét, napkorongot –, és ezek védjegyelemként történő használatát indokolatlan volna megtiltani. A tilalomnak és ezáltal a 6ter cikk szerinti védettségnak – a teljes azonosság esetén kívül – a heraldikai jellegzetességek utánzásával szemben kell érvényesülnie, azaz az olyan heraldikai elemek imitációját kell megakadályozni védjegyként vagy annak alkotórészeként, amelyek az egyes állami felségjeleket megkülönböztetik egymástól. A kommentár szerint „a tagállamoknak mindazonáltal szabadságában áll, hogy szélesebb védelemben részesítsék az állami emblémákat”.²¹

Függetlenül ez utóbbi – megengedő – fordulattól, érdemes a „címertani utánzat” fogalmánál kicsit hosszabban is elidőznünk, amit indokol részben az is, hogy – amint majd látható lesz – az európai uniós joggyakorlat valamelyest eltérő nézőpontból közelített e kérdéskörhöz, mint az előzőekben említett (elsősorban a Nemzetközi Irodához köthető) kommentárok.

A címertani utánzat fogalmának megértéséhez közelebb visz a címerek történetének, eredetének, funkcióinak vizsgálata. A címerek megjelenésének kezdetben elsősorban katonai okai lehettek. Ahogy Bertényi is leírja: „a fegyverzet fejlődése és különösen az arcot felismerhetetlenné tevő sisaktípus megjelenése azt hozta magával, hogy a harcosoknak azonosíthatóvá kellett tenniük magukat a csatamezőn. Erre nagyon használható segédeszköznek bizonyult a pajzs. Viszonylag nagy és szabad felületére különböző mértani ábrázolásokat lehetett alkalmazni, állati, növényi vagy egyéb képeket festeni vagy rádolgozni. Kissé leegyszerűsítve, voltaképp nem történt más, mint napjainkban, amikor egy csapat játékosai azonos színű szerelésben futnak ki a sportpályára vagy amikor egy harckocsira, repülőgépre vagy űrrakétára felségjeleket festenek.”²² Hozzájárult a címerek kialakulásához és használatuk elterjedéséhez a korai középkor társadalmát jellemző általános írástudatlanság is: egyes személyek vagy csoportok azonosítására ezért alkalmaztak inkább szimbolikus jeleket. (Ez magyarázhatja azt is, hogy szavak, szöveges elemek azóta sem szerepelnek a címerekben, vagy csak kiegészítő jelleggel, nem központi szerepben bukkannak fel rajtuk.)

A címerek e megkülönböztető funkciójából adódott a mások címerétől való különbözőségi gyakorlati szempontok által diktált követelménye. „A címerfelvételnek a középkorban nem volt semmi jogi akadálya. Kizárólag ennyi megszorítás létezett: nem lehetett olyan címert

²⁰ Bodenhausen: i. m. (3), p. 97.; WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 4.; Pflüger: i. m. (11), p. 230–231.

²¹ Bodenhausen: i. m. (3), p. 97.

²² Bertényi: i. m. (10), p. 16.

választani, amelyet másvalaki már használt. Ez a megkötés is inkább a gyakorlati élet kívánalmaként alakult ki. Ha ugyanis különböző családok tagjai viseltek volna azonos címert, az nem lett volna alkalmas tulajdonjelölésre. Ezenkívül kölcsönösen veszélyeztették volna egymást, hiszen így az egyik család ellenségei a másik család tagjait is üldözték volna. A címerek kapcsán – főleg az előkelők közt – a felmerült vitás kérdésekben gyakran bíróságok döntöttek. Ítéleteik általában azoknak a javára szóltak, akik a vitatott címerrel régebben éltek.²³ A címerek szerepe, használata, szabályozása azóta természetesen nagyban átalakult, ma már „általában megelégednek annak a megkövetelésével, hogy a címerek megfeleljenek a heraldika szabályainak, és eltérjenek az adott országban már használt más címerektől”²⁴

(Meg kell jegyezni, hogy a zászló megjelenése és kezdeti használata is egyértelműen katonai okokra vezethető vissza. Zászlót a civilizáció kezdete óta használnak, mégpedig mindenekelőtt hadi célokra. Ahogy a zászlók történetével foglalkozó egyik monográfia is kifejti a magyar államalapítás korszakáról szólva: „[t]ermészetesen nemcsak a királynak, de a sereget vezetőinek is kellett, hogy zászlajuk legyen. A csapatokat ekkor és még sokáig a legkönnyebben a zászlók különböző jeleivel lehetett irányítani. A harc zűrzavarában nem mindig hallható a parancs vagy a kiáltások szava, de a zászló mindenhol látható, így feltehetjük, hogy a különböző taktikai utasításoknak különböző zászlójelek feleltek meg. A zászlónak szimbolikus szerepe is volt. Amíg lobogott, küzdeni kellett. ... A zászlóknak ebben a korban tehát nemcsak jelképi, de lélektani jelentőséget is tulajdonítottak. Később is.”)²⁵

A heraldika²⁶ a címer alkotóelemeiként veszi számba a címerpajzsot, a pajzson előforduló képeket – a mesteralakokat és a címerképeket –, a címerpajzs feletti sisakot (sisakdísz, sisaktakarót), valamint a címer külső díszait, köztük a pajzstartókat, a címersátrat és a címerpalástot, a jelmondatot, továbbá a rangjelölő koronát.

A címerpajzs is eleve lehet többféle: normann pajzs, háromszögű pajzs, kerek talpú avagy doborpajzs, tárcsapajzs, barokk rámás pajzs, négyszögletű pajzs, csücskös talpú pajzs, rombuszt mintázó rutapajzs, ovális, kerek (vagy tatár-) pajzs. Többnyire egyenesen áll, de jobbra vagy balra dőlt helyzetben is előfordulhat. Több pajzs is megjelenhet a címerben, és nemcsak egymás mellett, hanem egymásra téve is. A pajzsok számától és elhelyezkedésétől függően különbséget tesz a heraldika nagypajzs (öreg pajzs), boglárpajzs, szív pajzs, esetleg alappajzs, nagypajzs, középpajzs és szív pajzs között. A pajzsok a címerábrázolás befogadására szolgáló felülete a pajzsmező (mező), amelyet különböző színekkel és fémekkel (mázsal) fedhettek, vagy bundabőrrel, szőrrel vonhattak be (együtt: borítások).

„A pajzson előforduló alakok két nagy csoportra oszthatók: a) a mesteralakok (heraldalakok) a pajzs szabályos mértani vonalakkal való felosztása útján jönnek létre...;

²³ Bertényi: i. m. (10), p. 19.

²⁴ Bertényi: i. m. (10), p. 20.

²⁵ Cs. Kottra Györgyi: Magyar zászlók – a honfoglalástól napjainkig. Budapest, 2011, p. 14–15.

²⁶ Az itt következő ismertetés alapjául Bertényi monográfiája szolgált. Bertényi: i. m. (10), p. 21–53.

b) címerképek néven említjük mindazokat a címerpajzsra került bármilyen ábrázolásokat, amelyek nem mesteralakok.”²⁷ A pajzs függőleges vonallal való osztása a hasítás, a vízszintes osztást vágásnak nevezik, ha pedig átlós vonalakat használnak, szelésről vagy harántosztásról beszélhetünk. A leggyakoribb – természetből vett – címerképek között a heraldika az oroszlánt, a sast, a stilizált liliomot és az égitesteket tartja számon. Nem ritkák a városkapu- és várfalrészletek, valamint a fegyverek és a szerszámok sem.

Noha a címerek színes ábrás megjelölések, és többnyire megfestve, rajzolva vagy pecsét-ábrákon fordultak és fordulnak elő, gyakran szükségessé válhat, hogy leírják, szövegesen is ismertessék őket. Így jöttek létre a címerleírások. Volt olyan felfogás is a régebbi heraldikai irodalomban, amely szerint bármely címert olyan pontosan kell leírni, hogy annak alapján elkészíthető legyen. Mindazonáltal nincs általános szabály vagy rend, amelyet a címerleírásoknak követniük kellene, azok lehetnek részletesek vagy szűkszavúak, és éppúgy használhatnak heraldikai szakkifejezéseket, mint köznyelvi megfogalmazásokat. Egyértelműnek tűnik pl., hogy az állami címer és zászló Alaptörvényünk I) cikkében található szöveges meghatározása a célnak megfelelő címerleírásnak tekinthető.

E – viszonylag hosszúra nyúlt – heraldikai kitérőről a PUE 6ter cikkében található „címer-tani utánnat” fogalmához visszakanyarodva, annyi biztossággal megállapíthatónak tűnik, hogy a heraldika a maga sajátos szabályait és rendezőelveit követi a címerek vagy az egyes címerelemek összevetésekor, vagyis annak megítélése során, hogy valamely megjelölés egy adott címer heraldikai utánnatának minősül-e. Önmagában az, hogy valamely megjelölés követi és alkalmazza a címer-tani szabályokat, szerkesztési és jelképhasználati rendezőelveket, illetve átvesz egyes – szokásosan és széles körben alkalmazott – címerelemeket, még nem feltétlenül ad alapot e megjelölés heraldikai utánnatként való besorolására. Ha az egyes címereket egymástól megkülönböztető jegyek, alkotórészek, sajátosságok átvétele is megvalósul, akkor viszont minden bizonnyal heraldikai utánnatról beszélhetünk.

Mint láttuk, a Nemzetközi Irodához köthető kommentárok szerint is az utánnatok csak annyiban tiltottak, amennyiben az adott állami jelvény (jelzés) címer-tani sajátosságait reprodukálják. A címerekben szokásos jelképek – oroszlánok, sasok, égitestek – „szabadok” maradnak, és felhasználhatók a védjegyek összeállításánál.

Nem tisztázzák e magyarázatok, hogy a címer-tani utánnatként való minősülés elvont zsinórmértéke pontosan mi is volna: a heraldikai szakértő köteles tudása és ismeretanyaga, az egyes államok (és kormányközi szervezetek) tisztségviselőitől és diplomatáitól elvárható, a nemzetközi kapcsolatokban szokásos tájékozottság vagy esetleg a releváns közönség, fogyasztói kör szokásos ismeretanyaga, az „átlagos fogyasztó” tudása és körületekítése? Feltételezhető, hogy a megfelelő mércét a két utóbbi kategória környékén kell keresnünk. Ezzel összhangban minden bizonnyal címer-tani utánnatnak tekinthetjük a megjelölést, ha azt

²⁷ Bertényi: i. m. (10), p. 26.

vagy annak valamely elemét az érintett fogyasztói kör (vagy az egyébként releváns közönség) címerként (zászlóként, más állami jelvényként) vagy címeralkotórészként ismerné fel, és egyúttal ahhoz az országhoz kötné, amelynek a szuverenitását szimbolikusan kifejezi. Ha az irányadó személyi kör szemében a felségjeltől való kisebb eltérések dacára a hivatalosság látszata és az adott országhoz való kötődés fennmarad, nehéz volna tagadni valamely megjelölés kapcsán, hogy az az érintett felségjel címertani utánezata. Ez megállapítható akkor is, ha a megjelölés csupán a címer vagy más állami jelvény elemeit veszi át, feltéve, hogy épp ezek az elemek képezik azokat a heraldikai jellegzetességeket, amelyek a címer megkülönböztető erejét adják, és ezért akár önálló, a címer egészétől elkülönült használatuk is keltheti a hivatalosság és az adott országhoz való kötődés látszatát. Erre utalhat a Címertv. 5. §-ának (3) bekezdése, amely alkalmazni rendeli a címer elkülöníthető elemeire (a címerpajzsra és a Szent Koronára) azokat a tilalmakat, amelyek a foglalkozás, a hivatás, a tevékenység gyakorlása során, szervezeti jelképként, illetve sajtótermék címfeliratában történő címerhasználatra vonatkoznak.

Mint ahogy a címereknél nem célozza a PUE 6ter cikke a szokásos és általános heraldikai képi elemeknek az államok (nemzetközi szervezetek) javára való monopolizálását, a zászlók védettsége sem vezet a színek, színösszetételek „kisajátítására”. Ha e színeket a védjegyben nem zászlószerűen alkalmazzák, nem beszélhetünk az állami zászló címertani utánezatáról. Ezt az elvet a Címertv. 10. §-ának (2) bekezdése is megerősíti: a nemzeti színek védjegy vagy formatervezési minta elemként való oltalmazása és használata nem kötött engedélyhez, „*ha az ábrázolás nem minősül címer- vagy zászlóhasználatnak*”.

2.10. A PUE 6ter cikke a klasszikus állami felségjeleknek (a címernek, a zászlónak és egyéb állami jelvényeknek) többféle értelemben is abszolút – feltétlen, illetve korlátozás nélküli – védettséget nyújt. A védettség e jellegére többnyire a 6ter cikknek a másféle jelzésekre vonatkozó, eltérő tartalmú rendelkezéseiből következtethetünk – *a contrario*.

A 6ter cikk (1)(c) bekezdése értelmében a nemzetközi kormányközi szervezetek jelzéseit a védjegyként való lajstromozással és használattal szemben megillető védettséget a Párizsi Unió országai nem kötelesek biztosítani, ha a használat vagy a lajstromozás jellege „*nem kelt a közvéleményben olyan vélekedést, hogy a szóban forgó szervezet és a címer, zászló, jelvény, rövidítés vagy név között kapcsolat állna fenn, illetve, ha a használat vagy lajstromozás jellege nyilvánvalóan nem vezet félre a közönséget az irányban, mintha a használó és a szervezet között kapcsolat állna fenn.*” E rendelkezés és a 6ter cikk (1)(a) bekezdésében foglaltak összetetéséből egyöntetűen arra következtetnek,²⁸ hogy az állami jelvények és jelzések – azaz az (1)(a) bekezdésben felsoroltak – védettsége feltétlen, abszolút jellegű, azaz nem függ attól,

²⁸ Bodenhausen: i. m. (3), p. 98; Pflüger: i. m. (11), p. 231; Concise European Trade Mark and Design Law. Szerk.: Charles Gielen, Verena von Bonhard (a szócikk szerzője: von Kapff), p. 43.

kimutatható-e, hogy a védjegy és az érintett állami jelzés közötti kapcsolat látszatát keltik, félrevezetve a közönséget. Az állami jelvények védettsége tehát független attól, hogy a védjegyként történő lajstromozás vagy használat alkalmas volna-e megtévesztésre.

A hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyek és fémjelzések védettségét a 6ter cikk (2) bekezdése a védjegyjogból ismert specialitási elv mentén korlátozza: alkalmazásuk tilalma „csak arra az esetre vonatkozik, ha az azokat tartalmazó védjegyekkel olyan árukat kívánnak megjelölni, amelyek az említett jegyekkel hivatalosan megjelölt árukkal azonosak vagy hozzájuk hasonlók”. Következésképpen a 6ter cikk (1)(a) bekezdésében említett többi állami jelzés – vagyis a címerek, a zászlók és az egyéb állami jelvények – attól függetlenül élveznek védelmet a védjegyként vagy annak elemeként történő lajstromozással és használatával szemben, hogy a védjegyet milyen áruk kapcsán használnák. Más szóval, az ilyen állami jelvényekből álló vagy azt tartalmazó megjelölések lajstromozását árujegyzéktől függetlenül el kell utasítani vagy érvényteleníteni kell (ha nincs a kizáró okot elhárító engedély az illetékes hatóságtól), továbbá az ilyen védjegyek használatával szemben az érintett áruk jellegétől függetlenül megfelelő intézkedésekkel fel kell lépniük a PUE tagországainak.

Az állami zászló védettségének feltétlen, abszolút jellegét tovább erősíti, hogy – szemben a többi állami jelzéssel és a nemzetközi szervezetek összes lehetséges jelzésével – a 6ter cikk alkalmazásához az esetükben nem kívánalom a Nemzetközi Iroda útján történő kölcsönös kommunikációjuk [lásd a 6ter cikk (3)(a) bekezdésének utolsó mondatát]. Ez azonban nem csupán alaki-eljárási könnyítés; ebből ugyanis az is adódik, hogy az állami zászlók nem lehetnek kifogás tárgyai a 6ter cikk (4) bekezdése alapján, azaz a többi ország nincs abban a helyzetben, hogy a PUE-ben részes valamely állam zászlajának a 6ter cikk alapján történő védettségével szemben kifogást emeljen [ezt egyébként megerősíti a 6ter cikk (5) és (6) bekezdéseinek megfogalmazása is].

Amint arra a 2.5. és a 2.7. pont már utalt, a 6ter cikk (9) bekezdése az állami címerek számára speciális védelmet ad a nem védjegyként történő, ugyanakkor megtévesztő kereskedelmi használatával szemben: „[a]z unió országai kötelezik magukat, hogy megtiltják a kereskedelemben az unió más országai címerének engedély nélküli használatát, ha a használat az illető árucikk származása tekintetében megtévesztésre alkalmas.” E rendelkezés alapján tehát az állami címer pusztá dekorációként vagy díszítőelemként történő használata is tilalmazott, ha az engedély nélküli és az érintett áru származása tekintetében alkalmas a megtévesztésre.²⁹

2.11. A 6ter cikk (1)(a) bekezdése az állami jelvények és jelzések védjegyként történő lajstromozását és használatát akkor tiltja meg, ha arra nincs engedély az illetékes hatóságtól. Erre utal „az illetékes hatóság engedélye nélkül” fordulat. Az illetékes hatóság engedélye tehát

²⁹ Bodenhausen: i. m. (3), p. 103.

elhárítja e tilalom, illetve a védjegyoltalomból kizáró okok alkalmazását. Magától értetődik, hogy illetékes hatóságon annak az országnak a hatóságát kell érteni, amelynek a címeréről, zászlajáról, egyéb állami jelvényéről, valamint hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyéről és fémjelzéséről szó van.³⁰ Hazánkban a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése jelöli ki az „*illetékes hatóságot*” (legalábbis az állami címert és zászlót illetően): a Magyarország címerét vagy zászlaját tartalmazó védjegy lajstromozásához és használatához szükséges engedélyt a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter adja ki. Ez a rendelkezés nemcsak a Vt. 3. §-a (3) bekezdésének alkalmazására vonatkozik, nemcsak az SZTNH előtt folyó védjegy-lajstromozási eljárás céljait szolgálja, hanem a PUE 6ter cikkének magyarországi érvényesülését is hivatott szolgálni, a miniszter tehát az engedélyezésre „*illetékes hatóságként*” jár el a PUE 6ter cikkének alkalmazásában is, azaz pl. ő adhat engedélyt a szóban forgó magyar felségjeleket tartalmazó védjegyek külföldi lajstromozására is.

Az illetékes hatóság engedélyének nemcsak az a joghatása, hogy elhárítja az érintett állami jelzés védjegyként történő lajstromozásának és használatának tilalmát, hanem előmozdítja az engedéllyel rendelkezők számára a felségjel használatát olyan esetben is, amikor ez a PUE más tagországa részéről esetleg kifogás alá eshetne. Ez a 6ter cikk (8) bekezdéséből következik, amelynek értelmében „*[b]ármelyik országnak az az állampolgára, aki saját országa állami jelvényeinek, jegyeinek vagy bélyegeinek [fémjelzéseinek] használatára jogosult, ezeket még abban az esetben is használhatja, ha azok egy másik országéihoz hasonlóak*”.

2.12. A 6ter cikk a visszatartó hatály elkerülését célozva, a szerzett jogok tiszteletéből kiindulva szabályozza az állami felségjelzések és más jelzések védetté nyilvánításának az egyes országokban oltalom alá helyezett védjegyekre gyakorolt hatását.

Mivel az állami zászlók védettsége nem függ a Nemzetközi Iroda útján való közlésüktől, rájuk nézve a PUE Hágában felülvizsgált szövegének aláírási napja – vagyis 1925. november 6. – lesz az irányadó dátum: a 6ter cikk (1) bekezdésében foglaltakat az állami zászlók esetében csak az ezt az időpontot követően lajstromozott védjegyekre kell alkalmazni. A 6ter cikk alá tartozó minden más állami jelzés esetében a 6ter cikk szerinti lajstromozási és használati tilalmak csak olyan védjegyekre alkalmazhatók, amelyeket a 6ter cikk (3) bekezdésében előírt közlés kézhezvételétől számított több mint két hónap elteltével lajstromoztak. Rosszhiszeműség esetén viszont lajstromozásuk időpontjától függetlenül törölhetők az állami jelvényeket, hivatalos jegyeket és fémjelzéseket tartalmazó védjegyek [lásd a 6ter cikk (5)–(7) bekezdéseit].

2.13. A 6ter cikk (10) bekezdése fontos útmutatásul szolgál az e cikkben szabályozott lajstromozási tilalmak és a védjegyoltalomból kizáró egyéb okok viszonyát illetően: a 6ter cikk

³⁰ Bodenhausen: i. m. (3), p. 95.

rendelkezései „nem akadályozzák, hogy az egyes országok a 6^{quinquies} cikk B) (3) bekezdésének alkalmazásával elutasítsák vagy érvénytelenítsék az olyan védjegyeket, amelyek jogosulatlanul [helyesen: engedély nélkül] állami címereket, zászlókat és más jelvényeket vagy az unió más országa által elfogadott hivatalos jegyeket és bélyegeket [fémjelzéseket] tartalmazznak”. A tagországok tehát a 6ter cikkben foglaltaktól függetlenül továbbra is szabadon hivatkozhatnak a védjegyjaltalomból való kizárást eredményező egyes okokra, ettől nem zárják el őket a 6ter cikk alapján fennálló kötelezettségeik. A 6ter cikk tehát nem akadályozza annak, hogy a közrendbe vagy a közérkölcsebe való ütközésük, vagy a megtévesztésre való alkalmasságuk miatt tagadják meg vagy érvénytelenítsék akár olyan védjegyek lajstromozását is, amelyek egyébként a 6ter cikk szerinti lajstromozási tilalomba is beleütköznének. A 6ter cikk tehát nem tekinthető olyan *lex specialis* rendelkezésnek, amely a hatálya alá eső megjelölések kapcsán kizárná a 6^{quinquies} cikk B) (3) bekezdésében szabályozott – általános – elutasítási és törlési okok alkalmazását.³¹

2.14. A PUE 6ter cikkének (3)(a) bekezdése értelmében az unió országai az állami jelzések védettségére vonatkozó rendelkezések „alkalmazása érdekében megállapodnak abban, hogy a Nemzetközi Iroda útján kölcsönösen közlik azoknak az állami jelvényeknek, valamint hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyeknek és bélyegeknél [fémjelzéseknek] a jegyzékét, amelyeket feltétlenül vagy meghatározott korlátok között e cikk [azaz a 6ter cikk] védelme alá kívánják helyezni, valamint ennek a jegyzéknek minden utólagos változtatását. Az unió mindegyik országa a vele közölt jegyzéket kellő időben nyilvánosságra hozza. Ez a közlés azonban az állami zászlók tekintetében nem kötelező.”

Kitűnik a rendelkezésből, hogy az érintett állami jelzések közlésének címzettje jogi értelemben nem a Nemzetközi Iroda, hanem a Párizsi Unió többi tagországa (illetve a WTO többi tagja). A kölcsönös kommunikáció mindazonáltal a Nemzetközi Iroda útján, rajta keresztül valósul meg. Emiatt a Nemzetközi Irodára óhatatlanul központi szerep hárul a 6ter cikk rendszerének működtetésében. Noha a 6ter cikk (3)(a) bekezdése alapján a tagországokat terheli az a kötelezettség, hogy a 6ter cikk alkalmazásában velük közölt jegyzékeket a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tegyék, a gyakorlati tájékozódást valójában a Nemzetközi Iroda által fenntartott „Article 6ter Express” adatbázis szolgálja. A Nemzetközi Iroda kiadványai rendre azt hangsúlyozzák, hogy ez az adatbázis joghatást nem vált ki, nem tekinthető közhitelesnek, és csupán tájékoztatási célt szolgál, mindazonáltal az említett kölcsönös kommunikációs folyamatban 2009 óta igenis fontos – joghatással is járó – szerepet tölt be. A Párizsi Unió közgyűlésének 40. ülésén – 2008 szeptemberében – meghozott döntésnek megfelelően erre az adatbázisra építve korszerűsítették a 6ter cikk alapján történő

³¹ WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 9.

kölcsönös kommunikáció rendszerét. 2009 márciusától kezdődően az „Article 6ter Express” adatbázisban publikálja a Nemzetközi Iroda félévenként – március és szeptember utolsó munkanapján – azokat a közléseket, amelyeket a tagországoktól az előző hat hónap során megkapott. Ennek eredményeként e közlések ugyanazon a napon érkeznek el valamennyi tagországhoz, és így a szóban forgó közlés vételétől számítandó határidők is egységes kezdőnapal rendelkeznek a PUE valamennyi országában.³²

Ennek – mint a 2.12. pontnál már láttuk – jelentősége van a szerzett jogok tiszteletét garantáló rendelkezésekben rögzített időhatárok meghatározása szempontjából. Emellett a közlés vételének valamennyi országban egységes időpontja a kifogásolási eljárást is kiszámíthatóbbá teszi: a 6ter cikk (4) bekezdése alapján ugyanis „[m]inden uniós ország a közlés vételétől számított tizenkét hónapon belül jogosult esetleges észrevételeit [helyesen: kifogásait] a Nemzetközi Iroda útján az érdekelt országhoz ... eljuttatni.” A kifogásolás határideje tehát évente kétszer, azonos időpontban kezdődik el valamennyi tagországban (március és szeptember utolsó munkanapján), amikor a Nemzetközi Iroda az adatbázisban közzéteszi a megelőző hat hónapban kézhez vett jegyzékeket (módosításokat).

A Nemzetközi Iroda a kifogást az érintett államhoz továbbítja; a kifogás eredményeképpen kialakult jogvita rendezésére sem a 6ter cikk nem vezet be, sem a Nemzetközi Iroda nem intézményesített külön eljárást. Elvileg a PUE 28. cikke alapján rendezhetik az érintett országok a kifogás alapján kialakult vitájukat (vagyis a Nemzetközi Bírósághoz fordulhatnak), ha ennek egyébként az említett cikk szerint helye van közöttük (azaz ha mindketten elfogadták a Nemzetközi Bíróság joghatóságát); a 6ter cikk alkalmazását érintő jogvita mindazonáltal mind ez ideig nem került a Nemzetközi Bíróság elé. A kifogás eredménye az, hogy a kifogást emelő ország nem köteles a 6ter cikk szerinti védelemet megadni annak az állami jelzésnek, amellyel szemben kifogást emelt (mindaddig, amíg e kifogást vissza nem vonja, amit határidő nélkül, bármikor megtehet).³³

A kifogás lehetséges jogalapjait a 6ter cikk (4) bekezdése sem kimerítően, sem példálózva nem sorolja fel. *Bodenhausen* a kifogás lehetséges jogalapjaként említi meg, ha az érintett jelzés valójában nem állami jelképe vagy egyéb állami jelzése az azt bejelentő államnak, vagy ha a szóban forgó jelzés már egy másik állam javára élvez védelemet, vagy ha már a közkinccs körébe került (generikus jelzéssé vált) a kifogást emelő országban.³⁴

³² *Marcus Höpferger*: Sign of the times – Article 6ter enters the e-communication era. WIPO Magazine, June 2009; http://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2009/03/article_0009.html; General Information on Article 6ter, http://www.wipo.int/article6ter/en/general_info.html.

³³ WIPO-összefoglaló, i. m. (3), p. 9–11.; *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 100–101.

³⁴ *Bodenhausen*: i. m. (3), p. 101.

III. A nemzeti jelképek védelme az Európai Unió védjegyjogszabályaiban

3.1. A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2008. október 22-i 2008/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv)³⁵ abból indul ki, hogy az Európai Közösség (az Európai Unió) „*mindegyik tagállamára kötelező érvényű*” a PUE, és ezért az Irányelv rendelkezéseinek „*teljes mértékben meg kell felelniük*” a PUE-ben foglaltaknak. Következésképpen az Irányelv a tagállamoknak a PUE-ből „*eredő kötelezettségeit nem érinti*” [lásd az Irányelv preambuluma (13) bekezdését]. Az Irányelv 1. cikke pedig – a tárgyi hatály szabályozása útján – máris kiterjeszti a PUE-nek való megfelelés kötelezettségét az áruvédjegyeken kívül a szolgáltatási védjegyekre is. Az EU tagállamainak tehát uniós jogi kötelezettségük is – függetlenül attól, hogy részesei-e a Védjegyjogi Szerződésnek –, hogy a PUE 6ter cikke szerinti védettséget ne csak az áruvédjegyként, hanem a szolgáltatási védjegyként történő lajstromozással és használatlással szemben is biztosítsák.

Az Irányelv a feltétlen kizáró, illetve törlési okok körében szabályozza a PUE 6ter cikke szerinti védettség esetét. A 3. cikk (1) bekezdésének *h*) pontja értelmében „[a] *megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, illetve a védjegy törlésének van helye, ha a megjelölés ... lajstromozásához az illetékes szerv nem járult hozzá, és a ... [PUE 6ter cikke] alapján nem részesülhet védjegyoltalomban, illetve törlésének lenne helye*”. Ezt az oltalmazhatóságot kizáró okot a tagállamok jogalkotásában kötelezően bevezetendő okok között szabályozza az Irányelv. A szabályozás technikájából adódóan e lajstromozási akadály, illetve törlési ok tartalmát a PUE 6ter cikke „tölti ki”; keretnormát állapít tehát meg az Irányelv, amelyet a PUE 6ter cikkének „mögöttes” rendelkezései töltenek ki szabályozási tartalommal. Ebből adódóan ha a tagállami jogszabály eleget tesz a PUE 6ter cikkében foglaltaknak, akkor egyben az Irányelv e kötelező előírásának is megfelel.

3.2. A közösségi védjegyéről szóló, 2009. február 26-i 207/2009/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: KVR)³⁶ preambuluma – ellentétben az Irányelvével – nem szól a PUE-hez fűződő viszonyról, a PUE alkalmazásáról, amit magyarázhat, hogy a PUE-nek csak államok lehetnek a részesei, és ezért az egyezményhez az Európai Unió (vagy korábban az Európai Közösség) nem csatlakozhatott. Ettől függetlenül a KVR a feltétlen kizáró okok körében rendelkezik a PUE 6ter cikke szerinti védettség esetéről.

³⁵ HL L 299., 2008. 11. 8., p. 25.; ez az irányelv az azonos tárgyú, 1988. december 21-i, 89/104/EGK tanácsi irányelv (HL L 40., 1989. 2. 11., p. 1.) kodifikált változata. A tanulmány a kodifikált változat szerinti számozással hivatkozik az irányelv egyes rendelkezéseire.

³⁶ HL L 78., 2009. 3. 24., p. 1.; ez a rendelet a közösségi védjegyéről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet (HL L 11., 1994. 1. 14., p. 1.) kodifikált változata. A tanulmány a kodifikált változat szerinti számozásukkal hivatkozik a KVR egyes rendelkezéseire.

A KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontja értelmében „[a] megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, ha ... lajstromozásához az illetékes szerv nem járult hozzá, és az a ... [PUE 6ter cikk] alapján nem részesülhet védjegyoltalomban”. E cikk (2) bekezdése pedig az (1) bekezdést – azon belül tehát a PUE 6ter cikke szerinti védettség esetére vonatkozó rendelkezést – akkor is alkalmazni rendeli, „ha a kizáró ok csak a Közösség [Unió] egy részében áll fenn”. Ebből következően az Európai Unió valamely tagállama hiába emelt kifogást a PUE 6ter cikkének (4) bekezdése alapján egy másik ország állami jelzéseinek védettség alá helyezésével szemben, ha van olyan európai uniós tagállam, amely ezt nem tette meg, a közösségi védjegybejelentés, illetve védjegy kapcsán ezt a kizáró okot alkalmazni kell az érintett állami jelzésre hivatkozva; legfeljebb arra lehet mód, hogy a KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontja alapján elutasított közösségi védjegybejelentést vagy az ugyanilyen alapon törölt közösségi védjegyet – a KVR 112. cikkében szabályozott – átalakítás útján (és után) nemzeti védjegyként lajstromozzák és használják abban az európai uniós tagállamban, amely annak az állami jelzésnek a PUE 6ter cikke szerinti védettségét – és így elutasítási, törlési okként való figyelembevételét – a PUE 6ter cikke (4) bekezdése alapján emelt kifogással elutasította, amely egyébként a közösségi védjegybejelentés elutasításának vagy a közösségi védjegy törlésének okaként szolgált.

A KVR a PUE 6ter cikkére épülő feltétlen kizáró okot ugyanúgy szabályozza, mint az Irányelv: a KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontja éppúgy keretnorma, amelyet a PUE 6ter cikke tölt ki szabályozási tartalommal, mint az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésének *h*) pontja.

A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) a KVR 37. cikkét követő, hivatalból végzett – a feltétlen kizáró okokra kiterjedő – vizsgálata során veszi figyelembe és alkalmazza a PUE 6ter cikkére épülő kizáró okot. Ennek során – e cikk (3) bekezdése alapján – a közösségi védjegybejelentés elutasítása előtt lehetőséget kell adni a bejelentőnek arra, hogy bejelentését visszavonja, azt módosítsa, illetve észrevételeit előterjessze. A KVR végrehajtására kiadott 2868/95/EK bizottsági rendelet (a továbbiakban: KVR Vr.)³⁷ 11. szabályának (1) bekezdése természetesen előírja, hogy a BPHH értesítse a bejelentőt a lajstromozást kizáró okokról; e szabály (3) bekezdése alapján pedig csak akkor lehet helye a közösségi védjegybejelentés elutasításának, ha a bejelentő a megjelölt határidőn belül nem szünteti meg a kizáró okot. Mindazonáltal sem a KVR 7. cikke, sem a KVR Vr. 11. szabálya nem állapít meg külön, speciális szabályt a PUE 6ter cikkével kapcsolatos kizáró ok vizsgálatára, illetve a bejelentő részéről történő elhárítására. Feltételezhetően a bejelentő a KVR 7. cikkének (3) bekezdése alapján előterjesztett „észrevételei” részeként vagy a kizáró oknak a 11. szabály (3) bekezdése értelmében vett „megszüntetése” során nyújthatja be a BPHH-hoz az illetékes szervnek a szóban forgó kizáró okot elhárító hozzájárulását (ha ezt nem tette meg korábban, akár már a közösségi védjegybejelentés benyújtásával egyidejűleg).

³⁷ HL L 303., 1995. 12. 15., p. 1.

A KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontjában szabályozott, a PUE 6ter cikkéhez köztendő feltétlen kizáró ok a közösségi védjegy törlésének okai között is számításba jön, hiszen a KVR 52. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja értelmében „[a] közösségi védjegyet a hivatalhoz [azaz a BPHH-hoz] benyújtott kérelem vagy a védjegybitorlási perben előterjesztett viszontkereset alapján törölni kell, ha ... a védjegy lajstromozására a 7. cikkben foglalt rendelkezések megsértésével került sor”. Ebből következően a Magyarországon eljáró közösségi védjegybíróóságok (első fokon a Fővárosi Törvényszék, másodfokon a Fővárosi Ítéltábla) elé is kerülhet olyan ügy, amelyben közösségi védjegy törléséről kell döntenünk a KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontjában szabályozott – és a PUE 6ter cikkéből következő – kizáró ok alapján [vö.: a Vt. 76/H. §-ával és a KVR 99., 100. és 105. cikkeivel].

3.3. A közösségi védjegyügyekben eljáró európai uniós bírósági fórumok két vezető jogesetben értelmezték a KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontjában található – lényegében a közösségi védjegybejelentések és védjegyek kapcsán a PUE 6ter cikkének alkalmazását előíró – rendelkezést.³⁸

Időrendben először az Elsőfokú Bíróság (CFI)³⁹ döntött – az ECA-ügyben⁴⁰ – a PUE 6ter cikkének a közösségi jogrendben történő alkalmazásával összefüggő kérdésekben. Az ügy alkalmat kínált a CFI-nak arra, hogy a PUE 6ter cikkének rendeltetését megvilágítsa, és hogy adalékokat nyújtson a „*címertani utánszat*” fogalmának pontos értelmezéséhez. Az ítélet a nemzeti – állami – jelképeket illetően is érdekes tanulságokkal szolgál, noha a nemzetközi kormányközi szervezet jelképére vonatkozott.

A CFI e témákban különösen a következőket fejtette ki:

„A *Párizsi Egyezmény* [vagyis a PUE] 6ter cikke (1)(a) bekezdésének célja az olyan védjegyek lajstromozásának és használatának megakadályozása, amelyek állami jelképekkel azonosak vagy bizonyos mértékig hasonlítanak hozzájuk. Ilyen lajstromozás vagy használat hátrányosan befolyásolná az államnak azt a jogát, hogy ellenőrizze a szuverenitását kifejező jelképek használatát, továbbá félrevezethetné a közönséget azoknak az áruknak a származását illetően, amelyekre az ilyen védjegyeket használnák.”⁴¹

³⁸ Megemlíthető még a T-397/09. sz., az Ernst August Prinz von Hannover zu Braunschweig und Lüneburg kontra Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) (OHIM)-ügyben 2011. május 25-én hozott ítélet is, amelyben a PUE 6ter cikke és a KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontja alapján a Törvényszék (a korábbi Elsőfokú Bíróság) annak ellenére helyt adott az Egyesült Királyság címerével való ütközés miatt a közösségi védjegybejelentés elutasításának, hogy a bejelentő annak a nemzeti családnak az egyik tagja, amely az Egyesült Királyság uralkodóját adta, rámutatva arra is, hogy ettől még a bejelentő nem lesz elzárva családi címerének személyes célokra történő használatától.

³⁹ E bírói fórum új neve az Európai Unióról szóló Szerződés 19. cikke alapján immár „Törvényszék”, a tanulmány mindazonáltal a szóban forgó ítélet meghozatala idején használatos elnevezést, azaz az „Elsőfokú Bíróság”-ot (Court of First Instance, CFI) alkalmazza.

⁴⁰ T-127/02 ECA [2004] ECR II-1117. (Az ítéletet magyar nyelven nem közölték. A hivatkozás az angol szakirodalom szokásait követi, a fordítás pedig a szerzőtől származik.)

⁴¹ T-127/02 ECA [2004] ECR II-1117, paragraph 39.

„Az állami jelképeket védettség illeti meg nem csupán olyan védjegyek lajstromozásával és használatával szemben, amelyek azonosak velük, vagy amelyek magukba foglalják őket, hanem azzal szemben is, hogy címertani utánezataikat védjegyekbe foglalják. Ennek megfelelően ... az a tény, hogy a védjegy szóelemet is tartalmaz, önmagában nem zárja ki e cikk [vagyis a PUE 6ter cikke (1)(a) bekezdésének] alkalmazását. Az a fontos kérdés ebben az ügyben, hogy a védjegy, amelynek lajstromozását kérték, tartalmaz olyan elemet, amelyet az európai emblémának vagy ezen embléma címertani utánezatának tekinthetnek. Nem szükséges, hogy ez az elem a kérdéses jelképpel azonos legyen. Az a tény, hogy a kérdéses embléma stilizáltan jelenik meg vagy csak egyik részét használják fel, nem jelenti azt, hogy nincs szó címertani utánezatról.”⁴²

„Amikor címertani szempontból kell elvégezni az összevetést, a címertani leírást kell alapul venni és nem a geometriai leírást, mely természetéből adódóan jóval részletesebb.”⁴³

A CFI emellett nem írta a bejelentő javára azt a tényt sem, hogy a közösségi védjegybejelentés nem jelölte meg az oltalmazni kívánt megjelölés színeit, azaz nem színes megjelölésként kérték a lajstromozást. A CFI rámutatott, hogy ebből adódóan a védjegy az érintett európai szimbólum színeiben is megjeleníthető volna, illetve hogy másfelől az említett jelképet szokásosan használják fekete-fehér változatban is. Következésképpen a címertani leírásnak a színekre vonatkozó részét a CFI ebben az ügyben irrelevánsnak minősítette annak megállapítása szempontjából, hogy címertani utánezatról van-e szó. A CFI továbbá a címertani összevetés során a szóban forgó jelkép domináns, meghatározó elemének – a csillagokból álló körnek – tulajdonított jelentőséget, kiemelve azt is, hogy ezt az elemet a közvélemény immár önállóan, a zászlótól elkülönülten is az Európai Unió jelképének tekintti; ellenben figyelmen kívül hagyta azt a különbséget, amely a bejelentett megjelölés és a szóban forgó európai jelkép között rejtett a csillagokból álló kör háttérének alakját illetően (kockaalak a téglalapalakkal szemben).⁴⁴

Maga az Európai Bíróság (ECJ) a *Juharfalevél*-ügyben⁴⁵ foglalhatott állást a PUE 6ter cikkének alkalmazásával összefüggő egyes értelmezési kérdésekben.

Az állami jelzések rendeltetéséről és a címertani utánezat fogalmáról az ECJ a következőket fejtette ki:

„[Az] állami jelvényeknek tulajdonítható alapvető [funkciók] között meg kell jegyezni az állam azonosításának, valamint az állam szuverenitása és egysége kifejezésének a rendeltetését. Ami a védjegyet illeti, annak alapvető rendeltetése, hogy biztossá a fogyasztó vagy a végső

⁴² T-127/02 ECA [2004] ECR II-1117, paragraphs 40–41.

⁴³ T-127/02 ECA [2004] ECR II-1117, paragraph 44.

⁴⁴ Az ítélet kommentárjai közül l. különösen: *Grzegorz Pacek*: Mark as imitations of State emblems „from a heraldic point of view”. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2009, Vol. 4, No. 9, p. 673–679.

⁴⁵ C-202/08. P. és C-208/08. P. sz. *American Clothing Associates NV* kontra *Belső Piaci Harmonizációs Hivatal* (védjegyek és formatervezési minták) (OHIM) egyesített ügyekben 2009. július 16-án hozott ítélet (a továbbiakban: *Juharfalevél-ügy*).

felhasználó számára az érintett áru vagy szolgáltatás származásának azonosíthatóságát, lehetővé téve számára, hogy az összetévesztés veszélye nélkül meg tudja különböztetni azokat a máshonnan származó áruktól vagy szolgáltatásoktól. [...]

Ahhoz, hogy a védjegy betölthesse alapvető szerepét a torzulásmentes verseny azon rendszerében, amelyet az EK-Szerződés létrehozni és fenntartani szándékozott, a védjegynek garantálnia kell, hogy a vele jelölt valamennyi árut és szolgáltatást azon egyetlen vállalkozás ellenőrzése mellett állították elő, illetve nyújtották, amely ezek minőségéért felel. [...]

Márpedig a védjegyek és az állami jelvények alapvető rendeltetése közötti ilyen eltérés kifejeződik abban az eltérő bánásmódban is, amelyben ezeket mind a közösségi jog, mind a nemzetközi jog részesíti.

Így [a KVR] 6. cikke kimondja a védjegy lajstromozáson keresztüli megszerzésének elvét, míg a [PUE] 6ter cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján az államok a WIPO Nemzetközi Irodája útján csupán azoknak az állami jelvényeknek a jegyzékét közlik, amelyeket védelem alá kívánnak helyezni, mivel ilyen bejelentés nem kötelező az állami zászlók esetében. A védjegyek esetében az elv a meghatározott áru- és szolgáltatási osztályokkal szembeni [helyesen: kapcsolatos] oltalom, ezzel ellentétben a jelvények a használatuk céljától függetlenül általános védelmet élveznek. Ráadásul a védjegyekkel ellentétben a jelvényt nem lehet törölni, és a jogosultjukat nem lehet jogaitól megfosztani. Ezenkívül védelmük időben nem korlátozott. A védjegyek oltalmát szabályozó számos szempont tehát nem ültethető át az állami jelvények védelmére.

Ugyanez vonatkozik az összetévesztés veszélyének a fennállására, amely – bár a védjegy és a megjelölés, illetőleg az áruk vagy szolgáltatások közötti hasonlóság esetén a védjegyoltalom különleges feltételét képezi ... – nem követelmény a jelvények védelme esetében, mivel a [PUE] 6ter cikke (1) bekezdésének a) pontja nem utal arra.

Meg kell azt is állapítani, hogy a [PUE] 6ter cikke (1) bekezdése c) pontjának második mondatából kitűnik, hogy az állami jelvények védelmének nem feltétele az, hogy a közvélemény összekapcsolja a lajstromoztatni kívánt védjegyet és a jelvényt. A nemzetközi szervezetek jelvényei esetében ugyanis az említett rendelkezés engedélyezi védjegy lajstromozását és használatát, ha annak jellege nyilvánvalóan nem vezeti félre a közönséget abban az irányban, mintha a védjegy használója és a szervezet között kapcsolat állna fenn. Ebből következik, hogy más esetekben, vagyis amelyekben állami jelvényekről van szó, ez a lehetőség nem áll fenn, nem kell tehát vizsgálni ilyen kapcsolat fennállását.⁴⁶

„[A] 'bármilyen címertani utánzat' kifejezés értelmezésének a tárgyában ... mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy az említett rendelkezés az állami jelvények nem csupán védjegyként, hanem védjegy elemeként történő lajstromozását és használatát is tiltja. A jelvényeknek nyújtott védelem tehát e tekintetben nagyon széles is. Ezenkívül e rendelkezés utolsó része szintén

⁴⁶ A Juharfalevél-ügyben hozott ítélet 41–45. pontjai.

hozzájárul az állami jelvényeknek nyújtott széles védelem biztosításához, mivel a jelvény pontos másolatának tilalmát kiegészíti annak utánzatának tilalmával is.

Valamely jelvény utánzatának tilalma azonban kizárólag annak címertani utánzatait érinti, vagyis azokat, amelyek egyesítik azon címertani konnotációkat, amelyek a jelvényt más megjelölésektől megkülönböztetik. Így a bármilyen címertani utánzattal szembeni védelem nem magára a képre, hanem annak címertani kifejeződésére utal. Annak meghatározása céljából, hogy a védjegy tartalmaz-e címertani utánzatot, a szóban forgó jelvény címertani leírását kell megvizsgálni.

Ebből következik, hogy ... azon [álláspontnak], miszerint figyelembe kell venni a jelvény geometriai leírását, nem lehet helyt adni. Egyrészt az ilyen értelmezés ellentétes lenne a jelen ítélet 47. pontjában előadott megközelítéssel, amely széles védelmet biztosít a jelvénynek, mivel a grafikus leírás nagyon pontos jellegénél fogva a jelvény [PUE] 6ter cikke (1) bekezdése a) pontja szerinti védelmének az elutasításához vezetne a két leírás legkisebb eltérése esetén. Másrészt a védjegy által használt jelvénnel való grafikus megegyezést már érinti e rendelkezés első része annyiban, hogy a 'bármilyen címertani utánzat' kifejezést úgy kell érteni, hogy annak ezt meghaladó hatálya van.

Így az állami jelvényt nem pontosan ábrázoló védjegy is a [PUE] 6ter cikke (1) bekezdése a) pontjának a hatálya alá kerülhet, amennyiben azt az érintett közönség, a jelen esetben az átlagos fogyasztó, az ilyen jelvény utánzatának észleli.

Az említett rendelkezésben szereplő 'bármilyen címertani utánzat' kifejezéssel kapcsolatban azonban meg kell állapítani, hogy a lajstromoztatni kívánt védjegy és az állami jelvény közötti, címerművészeti szakértő által felfedezett bármilyen különbséget nem feltétlenül észleli az átlagos fogyasztó, aki a bizonyos címertani részletek szintjén fellépő eltérések ellenére a védjegyben a szóban forgó jelvény utánzatát láthatja.

Ezenkívül a jelvény azon címertani leírása, amelyre utalni kell annak meghatározása céljából, hogy abban a [PUE] 6ter cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett címertani utánzatot kell-e látni, szokás szerint csak néhány leíró elemet tartalmaz anélkül, hogy szükségszerűen kitérne a művészi értelmezés részleteire. Az Elsőfokú Bíróság tehát nem alkalmazta tévesen a jogot annak elfogadása által, hogy egy és ugyanazon jelvénynek ugyanazon címertani leírása alapján számos művészi értelmezése állhat fent.⁴⁷

„[A PUE] 6ter cikke (1) bekezdésének a) pontja nem csak a védjegyekre, hanem az állami jelvényeket másoló vagy utánzó védjegyelemekre is alkalmazandó. Következésképpen [a] közösségi védjegyként való lajstromozás megtagadásához elegendő, hogy a bejelentett védjegy egyetlen eleme ilyen jelvényt ábrázoljon, vagy annak utánzatát ábrázolja. Miután az Elsőfokú Bíróság úgy vélte, hogy a bejelentett védjegyben ábrázolt juharfalevél a kanadai jelvény címertani utánzatának minősül, nem kellett többé a védjegy által keltezt összbenyomást vizsgálnia,

⁴⁷ A Juharfalevél-ügyben hozott ítélet 47–52. pontjai.

*mivel a [PUE] 6ter cikke (1) bekezdésének a) pontja nem követeli meg a védjegy egészének a figyelembevételét.*⁴⁸

Az ECJ ugyanebben az ítéletében mondta ki azt is, hogy a KVR 7. cikke (1) bekezdésének h) pontját – és ezáltal a PUE 6ter cikkét a közösségi védjegyrendszeren belül – nemcsak az áru-, hanem a szolgáltatási védjegyekre is alkalmazni kell. A bíróság abból indult ki, hogy a PUE 6ter cikke ugyan nem követeli meg, de nem is zárja ki, hogy az állami jelzések abban előírt védettséget a szolgáltatási védjegyekre is alkalmazzák a részes államok. Így tehát a PUE „nem írja elő az említett államok számára, hogy e két típusú védjegy között különbséget tegyenek”. Az ECJ ezért ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a közösségi jogalkotó élni kívánt-e ezzel a szabályozási lehetőséggel, és „ki akarta-e terjeszteni a [PUE-ben] az áruvédjegyek számára biztosított védelmet a szolgáltatási védjegyekre”. E vizsgálathoz az szolgáltatási kiindulási pontként, hogy „a közösségi jog releváns rendelkezései alapvetően nem tesznek elvi különbséget az áruvédjegyek és a szolgáltatási védjegyek között”.⁴⁹

A KVR 7. cikke (1) bekezdésének h) pontja kapcsán pedig azt szögezte le a bíróság, hogy az „nem tartalmaz semmiféle kifejezett korlátozást azon védjegyeket illetően, amelyeket érint. Ezen értelmezést nem kérdőjelezheti meg pusztán az a tény, hogy a szóban forgó rendelkezés utal a [PUE-re]. Ezen utalás egyetlen célja ugyanis azon megjelöléstípusok meghatározása, amelyeket el kell utasítani, és nem a rendelkezés hatályának a korlátozása.

Következésképpen, mint a [KVR] 7. cikkének (1) bekezdésében említett feltétlen kizáró okok többsége esetében, meg kell tagadni az akár áruk, akár szolgáltatások esetében bejelentett védjegy lajstromozását, amennyiben az a [PUE] 6ter cikkében említett kizáró okok egyikébe ütközik.

A [KVR] 7. cikke (1) bekezdése h) pontjának ezen értelmezését ezenkívül megerősíti az említett 7. cikk (1) bekezdésének i) pontja, mivel ezen utóbbi rendelkezés az említett h) ponttal azonos területet fed le, vagyis a [PUE] 6ter cikkében nem említett jelvényt, emblémát vagy címert tartalmazó védjegyeket.

A [KVR] 7. cikke (1) bekezdésének i) pontja ugyanis megkülönböztetés nélkül alkalmazandó az áru- és szolgáltatási védjegyekre úgy, hogy a lajstromozás megtagadása érinthet például jelvényt tartalmazó szolgáltatási védjegyet is. Márpedig semmi nem jelzi, hogy miért kellene megtagadni a jelvényt tartalmazó szolgáltatási védjegy lajstromozását, és miért nem az állami zászlót tartalmazó szolgáltatási védjegyet. Ha tehát a közösségi jogalkotó ilyen védelmet kívánt nyújtani a jelvényeknek és címereknek, feltételezhetően sokkal több oka volt legalább ilyen védelemben részesíteni valamely állam vagy nemzetközi szervezet címerét, zászlaját és egyéb jelvényeit. Kevésbé tűnik tehát valószínűnek, hogy a közösségi jogalkotó a szolgáltatásnyújtó számára meg kívánta volna engedni a nemzeti zászlót tartalmazó védjegy használatát,

⁴⁸ A Juharfalevél-ügyben hozott ítélet 59. pontja.

⁴⁹ A Juharfalevél-ügyben hozott ítélet 73–75. pontjai.

míg ezzel párhuzamosan ezt a használatot megtiltotta olyan jelvény esetében, mint például valamely sportegyesületé.”⁵⁰

3.4. A BPHH módszertani kézikönyve a KVR 7. cikke (1) bekezdésének *h*) pontja alapján az állami zászlót tartalmazó megjelölések vizsgálatát a következő három lépésben irányozza elő:

a) Először meg kell állapítani, védett zászlóról van-e szó és mely országeről, illetve, hogy a védett zászló pontosan hogyan néz ki. A PUE 6ter cikke alapján az állami zászlók a Nemzetközi Iroda útján való közlésük nélkül is védettséget élveznek, mindazonáltal a Nemzetközi Iroda adatbázisában így is számos zászló szerepel. Az említett adatbázison kívül a védjegy-elbíráló az érintett kormány honlapján, továbbá enciklopédiákban és lexikonokban tájékozódhat – felkutatva a védett zászló pontos, hivatalos reprodukcióját.

b) A második lépés a védett zászló hivatalos megjelenítésének összevetése a bejelentett megjelöléssel.

ba) Ha a zászló a megjelölésben a védett változat szerint, azzal egyezően, azonosan jelenik meg, az elbíráló a vizsgálat harmadik lépését teszi meg.

bb) Ha a zászló a megjelölésben nem a védett alakban, nem azzal egyezően jelenik meg, figyelembe kell venni, hogy a kizáró ok, a lajstromozási akadályt képező védettség érvényesül és alkalmazandó a zászló címertani utánzatával szemben is. Ez – a BPHH módszertani kézikönyve szerint is – szűkíti a megengedhetetlen utánzatok körét ahhoz képest, amilyen hasonlóság a védjegyjogban már elfogadhatatlan volna. Más szóval, a kézikönyv csak meglehetősen nagyfokú hasonlóság esetén tartja alkalmazhatónak e kizáró okot. Ennek vizsgálata során a zászlók színe, szerkezete, alakja és arányai lehetnek relevánsak. Ami a színeket illeti, a kézikönyv arra mutat rá, hogy egyedi megjelenésű zászló esetén a fekete-fehér változatban való felhasználás is – tiltott – címertani utánzat lehet. Ha például olyan zászlóról van szó, amely csupán a szokásosnak mondható három különböző színű – akár horizontális, akár vertikális – csíkot tartalmazza, a fekete-fehér reprodukció aligha számíthat címertani utánzatnak, hiszen igen gyakoriak az ilyen zászlók. Ellenben a jellegzetes, különleges alakzatokat öltő zászlók – mint amilyen például a kanadai zászló – esetében a fekete-fehér megjelenítés is címertani utánzatnak minősülhet. A zászló alakjának (pl. négy-szögről körre történő) megváltoztatása általában kizárja a címertani utánzat megállapításának lehetőségét.

c) Ha az elbíráló úgy találja, hogy a megjelölés védett zászlót tartalmaz (vagy annak címertani utánzatát), a harmadik lépésben azt ellenőrzi: benyújtották-e annak igazolását, hogy az illetékes hatóság hozzájárult a lajstromozáshoz. Ha ezt nem igazolta a bejelentő, az elbírálónak kifogást kell emelnie a lajstromozással szemben, amelyet a bejelentő csupán az említett igazolás benyújtásával háríthat el. Ha a védjegybejelentést el kell utasítani a KVR 7.

⁵⁰ A Juharfafehér-ügyben hozott ítélet 77–80. pontjai; l. még *Pacek*: i. m. (44), p. 673–679.

cikke (1) bekezdésének *h*) pontja alapján, az elutasítás nem lehet részleges, a teljes árujegyzékre ki kell terjednie.

A módszertani kézikönyv a 6ter cikkben szabályozott többi állami jelzéssel való ütközés vizsgálata során is lényegében ugyanazokat a lépéseket irányozza elő, mint az állami zászlók kapcsán – néhány eltéréssel. Ezek közé tartozik, hogy – mivel ezeket közölni kell a Nemzetközi Iroda útján – az érintett állami jelzés hivatalos megjelenésének felkutatásához a kézikönyv elegendőnek ítéli a Nemzetközi Iroda adatbázisában való kutatást. Többletélem a szóban forgó állami jelzésekre vonatkozó útmutatóban annak hangsúlyozása, hogy címertani utánzatról lehet szó akkor is, ha a védett jelzésnek csupán egy – de nem jelentéktelen – részét reprodukálják a bejelentett megjelölésben, feltéve, hogy a védett jelzés e része jellegzetesnek, egyedinek tekinthető. S végül természetesen a kézikönyv is kitér arra, hogy a PUE 6ter cikke a hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyek és fémjelzések védeltségét a védjegyjogból ismert specialitás elve mentén korlátozza, amiből az adódik, hogy az ilyen jelzésekkel való ütközésre épülő elutasítás lehet részleges – azaz csupán az érintett jegyekkel hivatalosan megjelölt árukkal vagy szolgáltatásokkal azonos, vagy hozzájuk hasonló árukra és szolgáltatásokra szorítkozó – is.⁵¹

IV. Nemzeti jelképeink védjegyjogi szabályozásának története

4.1. Számos szabályozási előzményt⁵² követően „*a magyar korona országai egyesített czimerének és az ország külön czimerének magánosok és magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatóságáról*” szóló 1883. évi XVIII. törvénycikk rendelkezett „*a magyar országos czimer használatáról*”. A címer használatát e törvény – visszavonható – engedélyhez kötötte, amelynek kiadását a miniszterelnök hatáskörébe utalta. Az engedélyezés feltételeit és eljárási rendjét a törvény a következőképpen állapította meg:

„*A magyar korona országai egyesített czimerének, valamint az ország külön czimerének magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatása tekintetében rendeltetik:*

1. §. A jelen törvénynek hatályba léptétől kezdve, magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek közül az említett czimerek bármelyikét gyári vagy iparcikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, cím tábláikon, czimlapjaikon (etiquette), üzleti nyomtatványaikon stb. csak azok használhatják, kik arra a miniszterelnöktől engedélyt nyertek.

Ezen engedélyt a miniszterelnök a belügyminister, Horvát-Szlavonországokat illetően a bán véleményének meghallgatása után adja meg.

⁵¹ The Manual concerning proceedings before the Office, Part B, Examination, p. 54–75. A kézikönyv a BPHH honlapján férhető hozzá.

⁵² E fejezet összeállításához értékes forrásanyagot nyújtott a következő kiadvány és CD-melléklete: *Benke Zsófia, Szentgyörgyi Zsuzsa: Iparjogvédelmi dokumentumok. Magyar Szabadalmi Hivatal, Budapest, 2003, p. 1–280.*

2. §. Az erre vonatkozó folyamodvány a törvényhatóság első tisztviselőjéhez (alispán, polgármester), Horvát-Szlavonországokban az azoknak megfelelő hatósághoz intézendő, s igazolandó, hogy a kérelmező nincs hivatalvesztésre ítélve, és hogy a politikai jogok gyakorlatában van, erkölcsileg kifogástalan, üzlete pedig oly terjedelmű, vagy üzletének tárgyai oly kiváló minőségűek, vagy egyébként az üzlet vagy intézet oly figyelemre méltó, hogy az ország czimere használhatóságának engedélyezését megérdemli.

A fentjelzett hatóság az esetleg szükségesnek mutatkozó nyomozásokat megteszi, – ha kell szakértőket meghallgat, s az ügyet indokolt javaslattal a belügyminister, illetőleg a bán útján a miniszerelnök elé terjeszti ki a tárgy természete szerint illetékes társmiszer meghallgatásával határoz.”

A törvény sajátos – hátrányos – diszkriminációban részesítette a bankokat, kimondva, hogy „[a] hitel- és pénzüintézetek ezen czimerek használhatóságára szóló engedélyt csak törvény által nyerhetnek” (4. §).

A törvény rendelkezéseibe ütköző címerhasználat kihágásnak minősült, amelyet pénzbüntetéssel vagy elzárással büntettek. Emellett a törvény arról is rendelkezett, hogy „[a] czimtblák, mennyiben a hatóságilag kiszabott idő alatt át nem alakíttatnak, hatóságilag eltávolítandók, a czimlapok s nyomtatványok pedig megsemmisítendők”, továbbá, hogy a befolyt pénzbüntetések „az illető község szegényalapjába beszolgáltatandók” (9. §).

Az engedély érvényét veszítette, ha jogosultját jogerősen hivatalvesztésre vagy a politikai jogai felfüggesztésére ítélték (8. §), emellett a miniszerelnök felhatalmazást kapott az engedély visszavonására is:

„10. §. A miniszerelnök felhatalmaztatik az adott engedély hatályát megszüntetni, illetőleg az adott engedélyt visszavonni, ha az illető magános, testület vagy intézet oly körülmények közé jutna, melyek azt a jelen törvény 2. §-ával ellenkezésbe hozná, s melyek között az ezen czimerek használatára vonatkozó engedély a kérelmezés idején meg nem adathatott volna.”

4.2. Első önálló védjegy törvényünk, a védjegyek oltalmáról szóló 1890. évi II. törvény cikk – amely az Ausztriával létrejött vám- és kereskedelmi szövetséget becikkelyező 1867. évi XVI. törvény cikk XVII. cikkében létrehozott rendszert haladta meg – már biztosította a nemzeti jelképek védettségét a védjegyként való lajstromozással szemben. A törvény 3. §-a rendelkezett azokról a védjegyekről, amelyek „[a] belajstromozásból kizárva vannak, és ennél fogva a kizárólagos használati jog megszerzésére nem alkalmasak”. E felsorolás részeként zárta ki a törvény azoknak a védjegyeknek az oltalmazhatóságát, amelyek „kizárólag állami és közhatósági czimerekből ... állanak”. (Megemlíthető még, hogy a törvény – feltehetőleg hasonló megfontolások alapján – kizárta azoknak a védjegyeknek a lajstromozását is, amelyek „kizárólag Ő Felsőgeiknek, vagy a királyi család valamelyik tagjának arczképéből állanak”). Az említett szimbólumok védjegy elemeként való lajstromozását és használatát mindazonáltal e törvény is lehetővé tette, ha az ehhez szükséges engedély megszerzését igazolták: „[az] oly védjegyek, a melyeken Ő Felsőgeiknek vagy a királyi család valamelyik tag-

jának arczképe vagy valamely kitüntetés, a magyar állami vagy közhatósági czimer képezi a védjegy alkatrészét, csak az esetre lajstromozhatók be, ha a fennálló törvények vagy szabályok értelmében az azok használata tekintetében megkivánt engedély előzetesen igazoltatik” (4. §).

A miniszteri indokolás megerősítette, hogy ezen az engedélyen az 1883. évi XVIII. törvényekben szabályozott engedélyt kell érteni (lásd a 4.1. pontot).

A nemzeti jelkép védjegyként vagy – engedély hiányában – védjegy elemeként való lajstromozása esetén az ilyen védjegy törlésének volt helye [21. § d) pont].

4.3. Az 1890. évi II. törvény cikk első – 1895-ben elvégzett – módosítása a nemzeti jelképekkel kapcsolatos kizáró ok szabályozásán nem változtatott. Ezen a téren fordulatot az sem hozott, hogy hazánk az 1908. évi LII. törvény cikk alapján 1909. január 1-jén belépett „az ipari tulajdon védelmére alakult nemzetközi Unió” azaz a Párizsi Unió „kötelékébe”. Nem hozott fordulatot, hiszen a 6ter cikk ekkor még nem volt a PUE része, és csupán az egyezmény zárójegyzőkönyvének 4. pontja utalt – „minden helytelen értelmezés elkerülése végett” – arra, hogy „a nyilvános czimerek és kitüntetési jelvények használata ... a közrendbe ütközőnek tekinthető”, azaz – az egyezmény akkori 6. cikkében már rögzített „telle quelle”-elv alól engedett kivételként – elutasítási vagy törlési okként szolgálhat.

4.4. Az 1913. évi VIII. törvény cikk gondoskodott „az ipari tulajdon védelmére Washingtonban 1911. évi június hó 2-án aláírt nemzetközi megegyezések becikkelyezéséről”. A PUE e szövegéhez fűzött zárójegyzőkönyv – az egyezmény akkori 6. cikkét illetően – megerősítette és kibontotta az eredeti szöveghez kapcsolódó korábbi zárójegyzőkönyvben található azt az értelmezést, hogy az állami felségjelek és más állami jelzések védjegyként való lajstromozása a közrendi klauzula alapján megtagadható. Az 1911. évi zárójegyzőkönyv „becikkelyezett” magyar szövege szerint „[m]egegyezés áll fenn arra nézve, hogy a nyilvános czimerek, jelvények, vagy kitüntetések használata, amelyre az illetékes hatóság engedélyt nem adott, továbbá az Unióhoz tartozó valamely ország által elfogadott hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyeknek és bélyegeknél az alkalmazása a 6. cikk 3. pontja értelmében közrendbe ütközőnek tekinthető. Mindazonáltal nem tekinthetők közrendbe ütközőknek azok a védjegyek, a melyek az illetékes hatóság engedélyével tartalmazzák nyilvános czimereknek, kitüntetéseknek vagy jelvényeknek ábrázolását”. A törvény miniszteri indokolása a zárójegyzőkönyv e részéhez a következő magyarázatot fűzte: „a közhatósági czimereknek, jelvényeknek és kitüntetéseknek (rendjeleknek, érméknek) az illetékes hatóság engedélye nélküli használata, valamint az Unióhoz tartozó országok valamelyikében hivatalos ellenőrzési vagy hatósági jótállás bélyegekkül bevezetett jegyeknek (jeleknek) az árura alkalmazott védjegyben való használata a közrendbe ütközőnek tekinthető. Az ily védjegyek tehát az oltalomból a zárójegyzőkönyv alapján kizárhatók. Természetes, hogy ha az illetékes hatóság ezen adatok használatára engedélyt adott, a védjegy nem esik kifogás alá.”

A PUE washingtoni szövegéhez való igazodást szolgáló 1913. évi XII. törvénycikk mindazonáltal a zárójegyzőkönyv idézett részével összefüggésben nem módosította első védjegy-törvényünket. Ennek oka lehetett, hogy a zárójegyzőkönyv megengedően fogalmazott, a „*telle quelle*”-elv alól engedett kivételként adott lehetőséget a tagországoknak arra, hogy a szóban forgó állami jelzésekből álló vagy az azokat tartalmazó védjegyek lajstromozását (és használatát) a közrendbe való ütközésükre hivatkozva megtagadják. Emellett az 1890. évi II. törvénycikk 3. §-ának 4. pontja kizárta a védjegyoltalomból a „*közrend elleni ábrázolatokat*”. Ezért a zárójegyzőkönyv említett – inkább opcionális, mint kötelező – részének a magyar jog a közrendi klauzula útján akkor is meg tudott felelni, ha a „*kizárólag állami és közhasznósági czimerekből*” álló védjegyek oltalomból való kizárását kimondó – a 3. § 2. pontjában található – rendelkezést esetleg úgy tekintették és értelmezték, hogy az csak a hazai felségjelzésekre vonatkozik.

Első védjegy-törvényünk következő módosítása – az 1921. évi XXIII. törvénycikk – szintén nem változtatott az állami jelzések számára a védjegyként való lajstromozással szemben biztosított védettség szabályozásán (e módosítás főként a lajstromozási illetékekkel és az együttes védjegyekkel foglalkozott az akkori új közjogi helyzetre is figyelemmel).

4.5 Amint arról a 2.1. pontban már szó esett, a 6ter cikket az 1925-ben megtartott hágai felülvizsgálati értekezleten illesztették be a PUE-be. Hazánkban „*az ipari tulajdon védelmére Hágában 1925. évi november hó 6-án aláírt nemzetközi megegyezések becikkelyezéséről*” szóló 1929. évi XVIII. törvénycikk ratifikálta és hirdette ki az egyezmény hágai szövegét. Már a miniszteri indokolás bevezető része is megemlítette a 6ter cikket [akkori szóhasználattal: 6 c) cikket] a felülvizsgált szöveg főbb újdonságai között „*[a] 6 c) cikk is ... újítást tartalmaz a címerek, zászlók, egyéb államjelvények, valamint hivatalos jelek és jelzések engedély nélkül való használatának megakadályozására*”. A PUE 6ter cikkének akkori változatával az 1932. évi XVII. törvénycikk hangolta össze védjegy-törvényünket; e törvénycikk 12. §-a az 1890. évi II. törvénycikk 3. §-át a következő rendelkezésekkel egészítette ki:

„*Nem lajstromozhatók az olyan védjegyek, amelyeknek akár csak alkotó elemei közt is az ország címerei, zászlói és egyéb jelvényei, az elfogadott hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyek, bélyegek, valamint ezek bármínemű címertani utánzatai szerepelnek, kivéve, ha alkalmazásukat az illetékes hatóságok megengedték. A hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyek és bélyegek védjegyként használata csak akkor tilos, ha azzal olyan árukat kívánnak megjelölni, amelyek az említett jegyekkel hivatalosan megjelölt árukkal azonosak, vagy hozzájuk hasonlóak.*”

Külföldi címerekre és egyéb jelvényekre ez a rendelkezés csak annyiban nyer alkalmazást, amennyiben nemzetközi szerződés van hatályban, vagy viszonyosság áll fenn. A viszonyosság fennállásának kérdésében a kereskedelemügyi miniszter megállapítása kötelező.

Külföldi nem közismert állami jelvényekre ezt a rendelkezést csak akkor kell alkalmazni, ha a kereskedelemügyi miniszter azokat a Budapesti Közlönyben hirdetmény útján közzétette.”

Ezt a módosítást a miniszteri indokolás egyértelműen a PUE hágai szövegéhez való igazodással magyarázta. Az általános indokolás utalt a PUE hágai felülvizsgálatára és az ott elfogadott szövegnek az 1929. évi XVIII. törvénycikkben történő kihirdetésére („*az ország törvényei közé iktatására*”). Felidézte a kihirdető törvény indokolását, amely már „*rámutatott arra, hogy ezek a nemzetközi megegyezések szükségessé teszik azt, hogy bizonyos kérdéseket törvényhozás útján szabályozunk. Ilyen szabályozást igényel ... a védjegy fokozott védelme azoknak a rendelkezéseknek a keretei között, amelyekről az ... egyezmény ... 6/c. ... cikke szól.*” A részletes indokolásnak a védjegy törvény szóban forgó kiegészítéséhez kapcsolódó része pedig a következő magyarázatot fűzte a változásokhoz:

„*A hágai főegyezmény 6/c. cikke a szerződő országok címereinek és egyéb állami jelvényeinek védelmét kötelezővé teszi, tekintet nélkül arra, hogy valamely ország saját címerét mily mértékben védte.*

Minthogy belföldi vonatkozásában ez a védelem az 1890 : II. t.-c. 3. §-ában szűkebb mértékre volt korlátozva, nehogy a külföldi a belföldinél nagyobb előnyökhöz jusson, ezt a védelmet az idézett § kiegészítésével úgy kell szabályozni, hogy a szerződő külföldiekre a belföldi szabályozás kiterjesztett keretek közt érvényesüljön.

Annak, hogy a kérdés a lajstromozás megtagadását eredményező okok közt az 1890 : II. t.-c. 3. §-ának kiegészítéseképpen nyer szabályozást, következménye, hogy ez a szabályozás a törésre is kiterjed, mert a 21. § d) pontja szerint a védjegy törlendő, ha nem volt belajstromozható.

A javaslatnak az a rendelkezése, hogy a külföldi jelzésre vonatkozó tilalom csak akkor érvényesül, ha a kereskedelemügyi miniszter ezt a jelzést mint ilyent, a Budapesti Közlönyben közzétette, egyedüli megfelelő eszköze a jogbiztonságnak.”

4.6. A nemzeti jelképek sajátos védjegy jogi védettségéhez közvetetten kapcsolódó rendelkezéseket tartalmazott „*a nemzet nagyjaira, úgyszintén a szentekre és az egyházak nagyjaira, valamint az egyházak elnevezésére utaló megjelöléseknek az ipari és kereskedelmi tevékenység körében való használatáról szóló 1942. évi V. törvénycikk.*” A miniszteri indokolás a korra jellemző frazeológiával szól a szabályozás indokairól:

„*Az ipari és kereskedelmi tevékenység terén már évtizedek óta – előbb gyéren, utóbb sűrűn – előforduló jelenség, hogy vállalatok részint a cégük elnevezésére, részint az általuk előállított vagy forgalombahozott cikkek jelzésére – előnyös hatás keltése céljából – a nemzet, valamint az egyházak nagyjainak, úgyszintén vallási tisztelettel övezett szenteknek nevét is felhasználják, illetőleg rájuk utaló megjelöléseket vagy ábrázolatokat alkalmaznak. Ez a használat hol a vállalat jellegénél, hol a forgalombahozott cikkek mineműségénél fogva nem egy esetben sérti a nemzeti érzést, a vallásos kegyeletet és általában a jóízlést is.*

Hazánk állami, társadalmi és gazdasági életének a kiegyezéstől a világháborúig terjedő fejlődése során a gazdasági szabadverseny szempontjaitól irányított korszellem hatása alatt a közvélemény nem terelődött a fentebb említett kérdésekre, talán azért sem, mert a szórványosan előforduló esetek nem keltettek nagyobb figyelmet.

Az összeomlás után az országépítés a fellángoló nemzeti érzésre s ezzel szoros kapcsolatban a valláserkölcsiség elmélyedésére támaszkodva indult meg, amely szellemiségnek a nemzet örök erőforrásává fejlesztését a kormányzat a népnevelő és a társadalmi szervező munkának hatékony támogatásával törekedett és törekszik előmozdítani. Ennek a változásnak tulajdonítható újabban a közvélemény éberebb figyelme, amellyel a nemzeti és a vallási érzést sértő jelenségeket észleli és azok kiküszöbölését – amennyiben az jogszabály vagy hatósági intézkedés nélkül el nem érhető – a kormányzattól várja.

Ezt követően több törvényhatóság felterjesztést tett oly jogszabály alkotása iránt, amely a nemzet és az egyházak nagyjainak neveit védelemben részesítené az ellen, hogy ily neveket bármilyen vállalat cégének vagy általában üzletének elnevezésére felhasználhasson.

A felvetett kérdés vizsgálatának eredményeként kétségtelenül megállapítható, hogy a nemzeti és a vallási érzést sértő ily jelenségeknek az ipari és kereskedelmi tevékenység köréből való kiküszöbölésére irányuló törekvés helyes, s hogy ennek – amennyiben a fennálló jogszabályok elegendő védelmet nem nyújtanak – a fentebb kifejtett kormányzati szempontoknál fogva célravezető jogszabályalkotással is meg kell felelni.

Ha azonban az ipari és kereskedelmi tevékenységet egész terjedelmében szemügyre vesszük, annak a cégek elnevezésén felül több más mozzanata is van, ahol az említett nevek jelzőként alkalmazásra találnak, úgyhogy a kérdés a cégszövegek mellett a cégtáblákra, üzleti jelzőkre, védjegyekre, szabadalmak címére, árubélyegekre, árumintákra és árujelzésekre, valamint az iparjogosítványok szövegére is kiterjed.

Ami már most a fennálló jogszabályokat illeti, azok a felsorolt tárgykörök egyikére vonatkozóan sem tartalmaznak oly rendelkezéseket, amelyek a nevek védelmére – akár csak 'per analogiam' értelmezés útján is – alapot szolgáltatnának."

„A védjegyoltalom szabályozása körében az 1890 : II. tc. 3. §-a, valamint az 1932 : XVII. tc. ezt kiegészítő 12. §-a egyfelől csupán a király és a királyi családtagok képmásait, az állami és közhatósági címereket, illetőleg zászlókat és jelvényeket oltalmazza a használatától, másfelelő az i. t. 3. §-ának 4. pontjában foglalt az az általános rendelkezés, amely az erkölcstelen és közbotrányt okozó vagy a közrend elleni ábrázolatokat, továbbá a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelő és a fogyasztóközönség tévedésbe ejtésére alkalmas feliratokat vagy adatokat kizárja, éppoly kevésbé nyújt alapot a névhasználatok kirekesztésére, mint a cégjog [...]."

E megfontolásokra tekintettel rendelkezett úgy a szóban forgó törvény 1. §-a, hogy a „[a] nemzet nagyjainak, úgyszintén a szenteknek és az egyházak nagyjainak nevét vagy reájuk utaló egyéb megjelölést, valamint az egyházak elnevezésére utaló megjelölést – ideértve a képes ábrázolatot is – az ipari és kereskedelmi tevékenység körében, így különösen cégszövegben, cégtáblán, üzleti jelzőben, védjegyen, szabadalom címében, árubélyegen, áruminta és áru jelzésében ... használni csak az ügyköre szerint illetékes miniszternek a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértve megadott engedélye alapján szabad.” E tilalom megszegése kihágásnak

minősült, és elzárással büntették; vétségnek akkor számított (és volt fogházzal büntetendő), ha „*azt a nemzeti vagy a vallásos érzést sértő módon*” követték el.

4.7. A második világháborút – és különösen a kommunista hatalomátvételt – követően gyökeresen átalakult helyzetben a korábbtól teljes mértékben eltérő politikai és gazdasági közegbe került mind a védjegyek, mint a nemzeti jelképek szabályozása. Mivel különösebb – ma is hasznosítható – tanulságokkal az akkori jogszabályok aligha szolgálhatnak, részletes bemutatásuktól ez az írás eltekint. Az ország nemzetközi kötelezettségei mindazonáltal szükségessé tették a PUE változásaihoz való igazodást. Az 1967. évi 7. számú törvényerejű rendelet gondoskodott a PUE Lisszabonban az 1958. évi október 31. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről. Ahogy arra a 2.1. pont utalt, a 6ter cikket a lisszaboni értekezleten átfogóan módosították. Ekkor kerültek be e cikkbe a nemzetközi kormányközi szervezetek jelzéseire vonatkozó rendelkezések, és ekkor hagytak fel a korábbi szövegekben alkalmazott különbségtétellel a közismert és az ilyen ismertséget nélkülöző állami felségjelzések között. E törvényerejű rendelet (és ezzel a PUE lisszaboni szövegének) végrehajtására adták ki a 3/1967. (IV. 1.) OT számú rendeletet. E rendelet 7. §-a tükrözte a 6ter cikk változásait:

„A főegyezmény 6ter cikkének (1) bekezdés b) pontja szerint a 6ter cikkének (1) bekezdés a) pontjába foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni minden olyan nemzetközi-kormányközi szervezet címerére, zászlójára és egyéb jelvényeire, rövidítésére és nevére, amelynek az unió egy vagy több országa tagja. Ennek figyelembevételével a fenti jelzésekre is alkalmazni kell a 20.700/1948. (XI. 24.) Ip. M. számú rendelet 9. § (4) bekezdését.”⁵³

4.8. E korszak jogszabályai közül – legalább a szabályozás jogforrási szintje iránti köteles tiszteletből – második védjegy törvényünk, a védjegyről szóló 1969. évi IX. törvény érdemes arra, hogy a nemzeti jelképek speciális védeltségéről szóló rendelkezéseit áttekintsük. Előjáróban megemlíthető, hogy e törvény elfogadását – indokolásának tanúsága szerint – egyebek mellett „*nemzetközi gazdasági kapcsolataink fejlődése*” tette szükségessé. Felidézhető továbbá az indokolásnak az a része is, amely „*a védjegy jog területén létrejött két legfontosabb nemzetközi egyezmény*” egyikeként szól a „*Párizsi Iparjogvédelmi Unióról*” (az „*ennek keretében alakult ún. Madridi Védjegyunió*” mellett), továbbá leszögezi: „*[a] törvényjavaslat szabályainak kialakításakor figyelemmel kell lenni az említett egyezményekből adódó nemzetközi kötelezettségeinkre is*”. Meglehető, „*figyelemmel voltak*” a PUE 6ter cikkéből adódó nemzetközi kötelezettségeinkre, de ez sajnálatos módon – mint látni fogjuk – nem eredményezte azt, hogy második védjegy törvényünk valóban teljes mértékben összhangban is állt volna e nemzetközi kötelezettségeinkkel.

⁵³ Az iparügyi miniszter 20.700/1948. Ip. M. számú rendeletét „a védjegyügyi eljárás szabályainak módosítása és egységes szerkezetbe foglalása tárgyában” adták ki. A rendelet 9. §-ának (4) bekezdése a lajstromozásból kizáró okokat sorolta fel, e) és f) pontjában említve a PUE 6ter cikkének tárgykörébe eső jelzéseket.

A törvény 3. §-ának (2) bekezdése rendelkezett a PUE 6ter szabályozási tárgykörébe eső kérdésekről:

„(2) Nem részesülhet védjegyoltalomban az a megjelölés ..., amely kizárólag valamely állam, hatóság, hivatalosan elismert nemzetközi vagy államközi szervezet megnevezéséből, rövidítéséből, zászlójából, címeréből, jelvényéből vagy ezek utánzatából áll; e jelzések azonban az illetékes szerv hozzájárulásával a védjegy elemeként felhasználhatók.”

A 3. § (3) bekezdésének a) pontja pedig a PUE 6ter cikkében szabályozott jelzések egy másik csoportjára állapított meg kizáró okot, kimondva, hogy „[a]zonos vagy hasonló áruk tekintetében nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, ha ... hivatalosan elfogadott ellenőrzési, szavatossági, hitelesítési jegyből, bélyegből vagy ezek utánzatából áll.”

E rendelkezéshez a részletes indokolás azt a lakonikus megjegyzést fűzte, hogy „[a] javaslat ... az oltalomból ... kizárt megjelölések meghatározásánál összhangban áll az iparjogvédelmi nemzetközi egyezményekben foglalt kötelezettségeinkkel”. Nos, valójában – legalábbis, ami a PUE 6ter cikkével való összhangot illeti – ehhez fért némi kétség.

Az 1969. évi IX. törvény mindenekelőtt elmulasztotta a PUE 6ter cikkéhez kötni e kizáró ok alkalmazását. Ebből adódóan a nemzeti jelképek védettségének kedvezményezettjei közé elvileg a világ összes állama bekerült – nem csak a PUE tagországai. E nagyvonalúság még éppenséggel megengedhető volt, azt a PUE-ben semmi sem tiltotta vagy akadályozta. Ellenben így a norma csupán a 6ter cikk pontatlan és torzóban maradt „zanzája” lett, és ekként alkalmatlannak bizonyult arra, hogy védjegyjogunkat a PUE 6ter cikkével valóban összhangba hozza. Mivel e kodifikációs malőr ma már csupán jogtörténeti érdekesség, szorítkozzunk csupán a legfontosabb hiányosságok, ellentmondások kiemelésére. Szemben a PUE 6ter cikkével, az 1969. évi IX. törvény az államok elnevezésére és azok rövidítésére is védettséget nyújtott a lajstromozással szemben (ez azonban még csak túlmént azon, amit a PUE 6ter cikke előírt, de talán még nem ütközött bele). A szóban forgó hazai rendelkezésben a védettség alanyai között szerepelt a „hatóság” is, noha a 6ter cikk csak az országok és a nemzetközi kormányközi szervezetek jelzéseire vonatkozik. A PUE 6ter cikkére való utalás híján nem épült be második védjegytvényünkbe az a szabályozási elem, hogy a szóban forgó jelzések védettségének – az állami zászlók kivételével – előfeltétele a Nemzetközi Iroda útján történő közlésük a Párizsi Unió tagországaival. Végül feltűnő eltérés volt az is a PUE 6ter cikkéhez képest, hogy a hazai rendelkezés a lajstromozással szembeni védettséget általában az utánzatokra terjesztette ki – és nem csupán a címertani utánzatokra.

A nemzeti jelképek és más hasonló jelzések speciális védettsége az 1969. évi IX. törvény alapján nemcsak – egyébként hivatalból vizsgált – lajstromozási akadályként, azaz elutasítási okként szolgált [a 29. § alapján], hanem törlési oknak is minősült. A 19. § (1) bekezdése ugyanis kimondta: „a védjegy törlését ... el kell rendelni, ha a védjegy az 1–3. § értelmében nem volt oltalmazható.” A 3. § (2) bekezdésében és (3) bekezdésének a) pontjában szabályozott kizáró okok tehát törlési oknak is számítottak. Úgy tűnik viszont, hogy a PUE 6ter cikkével összeegyeztethetetlen volt védjegytvényünknek az a rendelkezése,

amely a legtöbb törlési ok – köztük a 6ter cikk tárgykörébe eső jelzésekkel kapcsolatos okok – érvényesíthetőségét időhatárhoz kötötte. A 19. § (2) bekezdése ugyanis a következőket mondta ki:

„(2) Ha a lajstromozás óta öt év már eltelt és a védjegy a tényleges használat folytán ismertté vált, a védjegy törlésének csak azon az alapon van helye, hogy használata jogszabályba vagy társadalmilag elfogadott erkölcsi szabályba ütközik [3. § (1) bek. b) pont]”.

Ezzel szemben a PUE 6ter cikke az érintett jelzések védettségeinek biztosítását olyan formában is megköveteli, hogy a tagországoknak a tilalom ellenére foganatosított lajstromozást – időbeli korlátozás nélkül – hatálytalanítaniuk kell.

4.9. A nemzeti jelképek használatáról szintén született jogszabály abban a korszakban, amelynek jogalkotási terméséhez tartozott második védjegy törvényünk is. Az 1948–49. évi – rendeleti szintű – szabályozási előzmények⁵⁴ után 1974-ben rögzítették újból egyes állami jelképek használati rendjét. A 7/1974. (III. 20.) MT rendelet szövege „a Magyar Népköztársaság címere, valamint az állami felségjogra utaló egyes elnevezések és megjelölések használatának rendjéről”; és e rendelet meglepően időtálló jogszabálynak bizonyult, hiszen – igaz, számos módosítás „árán” – több mint húsz éven át hatályban maradt.

A rendelet a címerhasználatot állami szervek (államhatalmi, államigazgatási szervek, bíróságok, ügyészségek, egyes költségvetési szervek) számára tartotta fenn, bizonyos állami szervek (állami vállalatok, költségvetési üzemek) és nem állami szervezetek (társadalmi szervezetek, szövetkezeti szervek) számára – eredetileg kormányfői, később belügyminiszteri – engedéllyel tette lehetővé, magánszemélyek és a privilegizált szervezeteken kívüli jogi személyek számára pedig egyáltalán nem engedte meg.

A rendelet kitért az állami jelképek védjegy elemeként történő használatának engedélyezésére is; 4. §-a (1) bekezdésének eredeti szövege szerint „[a] Magyar Népköztársaságra, annak kormányára, valamint hatósági, illetőleg közhivatali jellegre utaló elnevezést vagy megjelölést gazdasági vállalkozás körében, így különösen vállalat vagy szövetkezet elnevezésében (cégszövegében), cégablán, üzleti nyomtatványon, védjegyen, szabadalom címében, árubélyegen, áruminta és áru jelzésében, iparjogosítvány szövegében használni csak akkor szabad, ha erre a Minisztertanács elnöke ... engedélyt ad.”

Érdekes megfigyelni, hogy még ez az 1974-ben elfogadott jogszabály is milyen szorosan követte az 1883. évi XVIII. törvénycikk (4.1. pont) és az 1942. évi V. törvénycikk (4.6. pont) terminológiáját. A „védjegyen” történő használat engedélyezésekor is nyilván irányadó volt a 2. § (1) bekezdésében rögzített az a szempont, hogy azt indokolja a kérelmezőnek „a társadalmi, illetőleg a gazdasági életben és a nemzetközi kapcsolatokban betöltött szerepe”.

⁵⁴ L. a 11.800/1948. (XI. 23.) Korm. rendeletet és a 4228/1949. (IX. 7.) MT rendeletet.

Az MT-rendelet – 1995-ben történő hatályvesztéséig – számos módosításon esett át [ezek tükrözték – egyebek mellett – a rendszerváltozással kialakult új közjogi berendezkedést és az állam nevének megváltozását; bekerült továbbá – a 8. § (3) bekezdésébe – az a rendelkezés is, hogy a rendelet „nem korlátozza a Kossuth címernek és más, államiságunkkal, nemzeti történelmi múltunkkal kapcsolatos jelképnek a nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó, valamint nemzeti múltunkról való más megemlékezések alkalmával történő használatát”.] A „védjegyen” történő használattal kapcsolatos rendelkezés utolsó hatályos változata pedig a következőképpen szólt:

„4. § (1) A Magyar Köztársaságra, annak Kormányára, valamint hatósági, illetőleg közhivatali jellegre utaló elnevezést vagy megjelölést gazdasági vállalkozás körében, így különösen vállalat vagy szövetkezet elnevezésében (cégszövegében), cégtáblán, üzleti nyomtatványon, védjegyen, szabadalom címében, árubélyegen, áruminta és áru jelzésében, iparjogosítvány szövegében használni csak akkor szabad, ha erre a belügyminiszter engedélyt ad.”

Az MT-rendelet még a „magyar” szó használatát is szabályozta. Az 5. § (1) bekezdése értelmében vállalat vagy szövetkezet az elnevezésébe (cégszövegébe) az „ágazati miniszter” engedélyével vehette fel a „magyar” szót a honosság megjelölése céljából, ha „ehhez jelentős nemzetgazdasági érdek” fűződött. A 6. § alapján pedig „[a]z országos egyesület alapszabályszerű nevében, ha ezt a felügyelő szerv az országos egyesület nyilvántartásába vételével elfogadja, a honosság megjelölésére szolgáló 'magyar' szót használhatja”.

4.10. A szóban forgó MT-rendelet „pályafutásának” lényegében az Alkotmánybíróság vetett véget. A 31/1994. (VI. 2.) AB határozat a rendelet 2. §-ának (1) bekezdését – mivel az a címerhasználatot illetően (mint láttuk) előnyben részesítette az állami gazdálkodó szervezeteket a nem államiakkal és a gazdasági tevékenységet folytató magánszemélyekkel szemben – alkotmányellenesnek találta és megsemmisítette. Noha a határozat közvetlenül nem érintette a rendeletnek a védjegyként történő használat engedélyezésére vonatkozó rendelkezését [a 4. § (1) bekezdését], viszonylag részletes ismertetése helyénvalónak tűnik, hiszen mind ez idáig ez az egyetlen határozat, amelyben az Alkotmánybíróság vállalkozhatott az állami (nemzeti) jelképek használatával, illetve az annak engedélyezésével összefüggő alkotmányossági szempontok felvázolására.

A határozat alapjául szolgáló indítvány azt támadta, hogy a rendelet 1. §-a az összes államhatalmi szervet alanyi jogon hatalmazza fel az állami címer használatára, a 2. § pedig a többi állami szerv és egyes más szervezetek esetében erre belügyminiszteri engedéllyel ad módot, míg a 3. § a magánszemélyek és az előző szakaszokban nem említett jogi személyek számára kivételt nem tűrően megtiltja a címer használatát. [Érdekes módon sem a beadvány, sem az alkotmánybírósági határozat nem tért ki arra a kérdésre, hogy e tilalom, illetve a 2. § szerinti engedélyezés miként viszonyult a „védjegyen” való használatnak a 4. § (1) bekezdése szerinti engedélyezéséhez.]

Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálatát a címerhasználat közjogi és magánjogi vetületeinek különválasztásával kezdte, rámutatva, hogy „[a]z állami címer használata kérdéskörének mind közjogi, mind magánjogi vetülete van”. E vetületek – mint a határozat kifejti – a szabályozásban is elkülönülnek:

„A vizsgált jogszabály 1. §-a az állami felségjogra utaló jelvények használatának közjogi aspektusát szabályozza, és ugyancsak közjogi jellegű szabályokat tartalmaz a 2. § (4) bekezdése is az országos sportági szakszövetségek vonatkozásában. A magánjogi, alapvetően gazdasági jogi szabályozást viszont az alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező 2. § (1) és (3) bekezdése, valamint 3. §-a tartalmazza.”

Ezt követően az Alkotmánybíróság megvilágította a nemzeti jelképek használatának alkotmányjogi hátterét:

„Alkotmányos alapjogok csak azok lehetnek, amelyeket az Alkotmány kifejezetten felsorol, és ezek között az Alkotmány nem biztosít senkinek sem alanyi jogot a nemzeti jelképek használatára. Az alaptörvény XIV. fejezete mindössze meghatározza a Magyar Köztársaság nemzeti jelképeit, és úgy rendelkezik, hogy az azokról, valamint a használatukról szóló törvény elfogadásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

Az MT-rendelet 2. §-a (1) bekezdésének alkotmányellenességét a határozat alapvetően a gazdasági verseny szabadságával és a hátrányos megkülönböztetés tilalmával összefüggő alkotmányossági követelmények sérelme miatt állapította meg.

„Amint azt az Alkotmánybíróság 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában ... kifejtette, a gazdasági verseny szabadsága nem alapjog, hanem a piacgazdaság olyan feltétele, amelynek meglétét és működését biztosítani az államnak is feladata. A versenyszabadság állami elismerése és támogatása megköveteli a gazdasági forgalommal kapcsolatos alapjogok objektív, intézményvédelmi oldalának kiépítését. Az Alkotmánybíróság 33/1993. (V. 28.) AB határozatában ... megállapította, hogy az Alkotmány – a piacgazdaság deklarálásán túl – gazdaságpolitikailag semleges.

Az államnak természetesen joga van megfelelő alkotmányos indokok esetében arra, hogy a gazdasági versenyt korlátozza. ... A korlátozás azonban csak akkor alkotmányos, ha egyrészt nem valósít meg diszkriminációt, másrészt megfelelő jogszabályi szinten történik.

... A megsemmisített jogszabályi rendelkezés lehetővé teszi meghatározott jogalanyoknak (az állami gazdálkodó szervezeteknek, társadalmi szervezeteknek és szövetkezeti szervezeteknek), hogy engedélyezési eljárás eredményeképpen az állami címert használhassák. A jogszabály 3. §-a ugyanakkor ezt a többi jogalany számára megtiltja. Ez a tilalom a gazdasági verseny szabadságát mint alkotmányos értéket mindenképpen érinti, korlátozza.

Sérti az ily módon való szabályozás az Alkotmány 70/A. §-ában megfogalmazott hátrányos megkülönböztetés tilalmát is. A gazdasági verseny szabadságának biztosítása érdekében az államnak az alkotmányos alapjogokat érintően semlegesnek kell maradnia. A hivatkozott jogszabályi rendelkezés azonban előnyben részesíti az állami gazdálkodó szervezeteket a nem államiakkal és a gazdasági tevékenységet folytató magánszemélyekkel szemben akkor, amikor

lehetővé teszi számukra a magyar címer használatát. Ezzel a megsemmisített jogszabályi rendelkezés hátrányosan különbözteti meg a nem állami szervezeteknek minősülő jogi személyeket, valamint a magánszemélyeket az állami gazdálkodó szervezetekkel szemben, és így sérti az Alkotmány 9. §-ának (1) bekezdését, amely – amint azt az Alkotmánybíróság 21/1990. (X. 4.) AB határozatában ... kimondta – nem különböztet meg a tulajdonformák között, hanem a diszkrimináció tilalma és a verseny szabadsága általános tételének a tulajdonhoz való jogra vonatkoztatott kifejtése.

A diszkrimináció a gazdasági verseny, ezen belül az annak lényegéhez tartozó esélyegyenlőség eltorzításán keresztül sérti a gazdasági verseny szabadságának alkotmánybeli [9. § (2) bekezdés] intézményét is. Ezt az Alkotmánybíróság a piacgazdaság egyik olyan feltételként fogalmazta meg [21/1994. (IV. 16.) AB határozat], amelynek alkotmányos értékénti elismerése és támogatása az állam számára intézményvédelmi kötelezettséggént jelenik meg. ...

A rendelkezés ugyanakkor indokolatlan vagyoni előny megszerzéséhez teremt jogszabályon alapuló lehetőséget a diszkrimináció által kedvezményezett jogalanyok számára. Vagyoni értéket jelenthet ugyanis – különösen külkereskedelmi vonatkozásban –, hogy valamely gazdálkodó szervezet által készített terméken nemzeti jelkép, adott esetben a magyar címer látható. A magyar címer használata a külföldi fogyasztó számára arra utalhat, hogy az áru magyar termék, a tradicionális magyar minőségi követelményeknek megfelel, a belföldi fogyasztó pedig azt a következtetést vonhatja le a címer képével ellátott áru láttán, hogy a címer jelenléte a csomagoláson állami minőségi garanciát jelent.

Az állami gazdálkodó szervezeteket privilegizáló – megsemmisített – jogszabályi rendelkezésben keverednek az állam tulajdonosi és közhatalmi jogosítványai, és ez az előzőekben kifejtettek okából alkotmányellenességet eredményezett. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ugyanis el kell különíteni az állam mint a gazdálkodás alanya jogait és kötelezettségeit, a gazdálkodás állami befolyásának eszközeit jelentő (közhatalmi) jogosítványoktól [59/1991. (XI. 19.) AB határozat ...].

A jogszabályi rendelkezés diszkriminatív volta önmagában megalapozza az alkotmányellenesség megállapítását és a rendelkezés megsemmisítését. Jelen esetben nem állami szervek (társadalmi szervezetek stb.) vonatkozásában az Alkotmány 9. § (1) és (2) bekezdésének, valamint 70/A. §-ának sérelmét minisztertanácsi rendelet valósítja meg. ...

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében diszkriminatív kedvezményezés esetén csak a jogosulti körnek kedvezményeket nyújtó jogszabályi rendelkezést kell megsemmisíteni. Mivel az Alkotmánybíróság eljárásának nem tárgya annak eldöntése, hogy az állami címer használatára van-e bármelyik jogalanynak alkotmányos joga ..., ebből következően az alkotmányossági vizsgálat alá vont jogszabályi rendelkezések közül az Alkotmánybíróság csak azt semmisítette meg, amelyik a diszkriminációt megvalósította.

A megsemmisítés következtében a közhatalmi szervek címerhasználata érintetlen marad, azonban e körön kívül a címert senki sem használhatja. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy ez ugyan alkotmányos megoldás, de nem az egyetlen alkotmányos megoldás. Az Ország-

gyűlés az Alkotmány 76. §-ának (3) bekezdése és 78. §-a értelmében egyébként is törvényt köteles e tárgyban alkotni.”

Az Alkotmánybíróság e határozatával lényegében jogalkotási feladatot állapított meg az Országgyűlés számára, hiszen az a megoldás, hogy a közhatalmi szerveken kívül senki nem használhatja az állami címert, aligha minősülhetett életszerűnek, és mert maga a határozat is felhívta a figyelmet a törvényhozási szükségletre. Emellett – témánk szempontjából is – különösen érdekes okfejtése a határozatnak a magyar címer használatában rejlő vagyoni érték kimutatása, még ha a védjegy elemeként történő használat engedélyezése során nem is feltétlenül vagy nem kizárólag ezeket a szempontokat kell mérlegelni és érvényesíteni, illetve ha a PUE 6ter cikke szerinti védettség mögött esetleg – részben – eltérő megfontolások is meghúzódhatnak.

4.11. A 31/1994. (VI. 2.) AB határozattal kirótt törvényhozási feladatnak az Országgyűlés a Magyar Köztársaság nemzeti jelképeinek és a Magyar Köztársaságra utaló elnevezésnek a használatáról szóló 1995. évi LXXXIII. törvény megalkotásával tett eleget. Erre a körülményre a törvény általános indokolása is utalt.

Az általános indokolás emellett a korábbi szabályozást amiatt is kritikával illette, hogy az *„a nemzeti jelképeket kizárólag az államiság megjelenítési formájának tekinti és figyelmen kívül hagyja ezek szerepét a nemzethez tartozás kinyilvánítása terén”,* és ezért tiltja meg magánszemélyeknek a címerhasználatot. A szóban forgó törvény indokolása ezzel szemben rámutatott: *„[a]z Alkotmány értelmében nemzeti jelképeink azonban kettős funkciót hordoznak, amelyeket az alaptörvény meg is határoz. Egyrészt a 76. §-ában a magyar államisághoz kötve ad pontos leírást a jelképekről. Másrészt a XIV. fejezet címében szereplő meghatározással jelzi, hogy e jelképek a nemzeti érzés, a nemzethez tartozás kinyilvánításának eszközei is. Ennek megfelelően a Javaslat elismeri a nemzeti érzésnek a nemzeti jelképek útján való kinyilvánításának [sic] lehetőségét és – a jelképek tekintélyének megőrzése mellett – megengedi magánszemély részére a nemzethez való tartozás kifejezésére, illetve eseti jelleggel a különböző nemzeti ünnepeken, társadalmi rendezvényeken ezek használatát. A törvényjavaslat megszünteti ugyanakkor a gazdálkodó szervezetek engedélyhez kötött, de általános címerhasználatát. A rendezővel e tekintetben az, hogy a gazdasági élet szereplői a piacon elsősorban saját jelképrendszerükkel biztosítsák áruiuk kelendőségét, ne pedig azzal, hogy a nemzeti jelkép használatával tevékenységüknek valamiféle hivatalos látszatot igyekezzenek kölcsönözni.”*

Az 1995. évi LXXXIII. törvény – amint az már a címéből is kitűnik – a nemzeti jelképek mellett az ország nevének használatát is szabályozta, aminek magyarázatát az indokolás a következőkben adta meg:

„Mióután a Magyar Köztársaságra utaló elnevezés használata jogi védelmet igényel és a védelem esetei és módzatai sok közös vonást mutatnak a nemzeti jelképek védelmével, ezért a javaslat e kérdéscsoportot is szabályozza.”

A címer használatát illetően e törvény sem szakadt el a korábban hatályos szabályozástól: a címerhasználat monopóliumát alapvetően a közhatalmi feladatot ellátó szervek és személyek számára tartotta fenn (1. §). A közhatalmi jogosítványokkal rendelkező szerveken kívül azonban mindenki másnak megtiltotta az állami címer használatát, e tilalom alól csak törvény vagy törvény felhatalmazásán alapuló jogszabály tehetett kivételt. A tilalom kiterjedt a címer elkülöníthető elemeire is (3. §). Az indokolás a következőképpen magyarázta az ország címerének e fokozott védelmét:

„A szabályozás indoka, hogy a piacgazdaság kialakulásával párhuzamosan a gazdasági élet szereplőinek termékeik minőségével, illetve saját jelképrendszerükkel kell biztosítaniuk áruik kelendőségét, nem pedig azzal, hogy a partnerek bizalmát a hivatalosság látszatát keltő nemzeti jelkép használatával nyerik meg. A nem gazdasági tevékenységet folytató társadalmi, politikai szervezetek esetén tevékenységük során szintén nem indokolt az ország címerének használata, mert ez azt a látszatot keltheti, hogy mögöttük valamiféle kiemelt állami garancia áll. Ugyanakkor a Javaslat nem zárja ki, hogy ... [egyres] tevékenységi formák és szervek (pl. kamarák) esetén, ha az általuk ellátott közfeladatok ezt szükségessé teszik, az Országgyűlés vagy az általa adott felhatalmazás alapján jogszabály eltérően rendelkezzen.”

Az 1995. évi LXXXIII. törvény 4. §-a szövege a védjegy elemeként való használat engedélyezéséről:

„4. § (1) A címernek védjegy elemeként való használatát az ipari és kereskedelmi miniszter engedélyezheti a védjeggyel védeni kívánt áru tekintetében illetékes miniszter véleményének kikérése után. Az ipari és kereskedelmi miniszter a kérelem elbírálása során az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) alapján jár el. Az ügyfél a határozat felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított harminc napon belül keresettel kérheti a bíróságtól.

(2) A kérelem elbírálása során meg kell vizsgálni, hogy az áru minősége, jellege, a kérelmező tevékenységének jelentősége indokoltá teszi-e a címer használatát. Ezt a kérelmezőnek kell bizonyítania.”

A törvényhez fűzött indoklás csupán annyi adalékkal szolgált e rendelkezés értelmezéséhez és alkalmazásához, hogy hangsúlyozta: „[a] védjegyek nemzetközi viszonylatban és a hazai piacgazdaság kiépülése és működése folyamatában is jelentős szerepe van”. Emellett utalt a PUE-re és az Európai Unió védjegyjogszabályaira. A törvény e rendelkezése a Címertv. elfogadásáig terjedő időszakban többször is módosult: az engedélyezésre felhatalmazott miniszter változott meg nem is egyszer, valamint az Áe.-re való hivatkozást váltotta fel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényre (a Ket.-re) való hivatkozás.

A zászlóhasználatot illetően az 1995. évi LXXXIII. törvény megengedő szemléletet követett; ahogy az indoklás is leszögezte: „[a] szabályozás abból az elvből indul ki, hogy a zászló használata – szemben a címer használatával – általában megengedett. Ennek oka, hogy a zászló inkább a nemzeti hovatartozás kifejezésére szolgál, míg a címer inkább a hivatalossá-

got, a közhatalom gyakorlását jelképezi.” Mindazonáltal a 6. § előírta, hogy az állami zászlót, lobogót tartalmazó védjegy „lajstromozásához szükséges engedély tekintetében a 4. §-t kell megfelelően alkalmazni”.

A törvény 11. és 12. §-a egyéb kérdésekről is rendelkezett:

„11. § (1) A nemzethez tartozás kinyilvánítása céljából magánszemély a címert és a zászlót (lobogót) az e törvényben foglalt korlátozások megtartásával használhatja.

(2) A címernek és a zászlónak (lobogónak) a nemzeti ünnepek, az ezekhez kapcsolódó és egyéb társadalmi (politikai, gazdasági, tudományos stb.) rendezvény, nemzeti jellegű más megemlékezés, valamint katonai tiszteletadás alkalmával történő eseti használata – az e törvényben foglalt korlátozások megtartásával – megengedett.

(3) A címer és a zászló (lobogó) az (1) és (2) bekezdésben meghatározott esetekben a történelmileg kialakult formák szerint (pl. pajzstartóval) is használható.

(4) A zászlón elhelyezett címer használata azokban az esetekben és feltételekkel megengedett, ahol e törvény a címer használatát megengedi.

12. § A nemzeti jelképek használata során meg kell őrizni azok tekintélyét.”

A 18. §-ban található átmeneti rendelkezés értelmében pedig a címernek és a zászlónak a szóban forgó törvénytől eltérő használatát a hatálybalépéstől számított két hónapon belül meg kellett szüntetni, és ez irányadó volt a hatálybalépést megelőzően kiadott engedély alapján történő címerhasználatra is. Ez utóbbi szabályból adódhattak volna súlyos következmények is a korábban hatályos rendelkezések szerint kiadott engedélyek alapján lajstromozott védjegyek érvényességét és használatát illetően, de – mondhatjuk, hogy szerencsére – a védjegyek kapcsán végül nem jutott tényleges gyakorlati szerephez ez a sajátos átmeneti rendelkezés.

Az 1995. évi LXXXIII. törvényt végül a Címertv. váltotta fel és helyezte hatályon kívül [2012. január 1-jével; lásd a Címertv. 31. §-ának a) pontját].

4.12. Hatályos védjegy-törvényünk, vagyis a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) egyértelműen hazánk európai integrációja jegyében született.⁵⁵ Az Európai Megállapodásból⁵⁶ adódó jogharmonizációs kötelezettségek teljesítése mellett kétségkívül az Európai Unióhoz való csatlakozás előkészítését is szolgálta e jogterületen.

Egyúttal – és az európai jogközelítési elvárásoktól nem is függetlenül – a Vt. megalkotásakor több nemzetközi szerződést szintén hangsúlyosan figyelembe vettek. A TRIPS-megállapodásra tekintettel a Vt. új feltételeket teremtett a hazai jogérvényesítésben (nemcsak a védjegyeket, hanem valamennyi oltalmi formát illetően). A Vt. elfogadásához kapcsolódott

⁵⁵ Ficsor Mihály: Védjegyjogunk és az európai integráció. Iparjogvédelmi Szemle, 102. évf. IV. sz., 1997. augusztus, p. 20–29.

⁵⁶ Kihirdette: 1994. évi I. törvény.

a Madridi Jegyzőkönyv ratifikációja is.⁵⁷ A Vt. továbbá a Védjegyjogi Szerződés (lásd a 2.8. pontot) előírásaival is megteremtette az összhangot.

Joggal mutatott rá a Vt. általános indokolása, hogy „[a] magyar védjegyjog reformjára sokoldalú nemzetközi kötelezettségek hálójában kerül sor. Az új szabályozás kialakítása során egyaránt tekintettel kell lennünk egyetemes nemzetközi szerződésekre, regionális jogharmonizációs eredményekre és kétoldalú nemzetközi kötelezettségvállalásokra”.

A PUE – magától értetődően – a figyelembe veendő egyetemes nemzetközi szerződések közé tartozott, és azt az indokolás is ekként említette meg és ismertette. A PUE 6ter cikkének tiszteletben tartására való igény pedig abból is eredt, hogy a Vt. az Irányelv (lásd a 3.1. pontot) átültetését is célozta.

A Vt. indokolása a PUE 6ter cikkére épülő rendelkezések magyarázatát az 1969. évi IX. törvény és az Irányelv idevágó szabályaira (lásd a 3.1. és a 4.8. pontot) építve adta meg, valamint utalt az 1995. évi LXXXIII. törvény akkor már hatályos rendelkezéseire is (lásd a 4.11. pontot). A Vt. részletes indokolása magát az új szabályozást illetően meglehetősen szűkszavú maradt e témakörben:

„Kizárt az ún. felségelek és közérdekű jelzések lajstromozása is; ezek a védjegy elemeként – hozzájárulással – továbbra is felhasználhatók. A nemzeti színek felhasználása nem esik e korlátozás alá.”

A Vt. a feltétlen kizáró okok körében, a 3. § (2) bekezdésének *a*) és – bizonyos mértékig, illetve bizonyos értelemben – *b*) pontjában, valamint e § (3) bekezdésében szabályozta a PUE 6ter cikkének hatálya alá tartozó eseteket:

„(2) Ki van zárva a védjegyoltalomból a megjelölés, ha kizárólag

- a) az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Uniós Egyezményben meghatározott állami felségjelből, illetve hatóságot vagy nemzetközi szervezetet megillető jelzésből áll;*
- b) olyan – az a) pontban nem szabályozott – kitüntetésre, jelvényre, címerre, illetve hivatalos szavatossági vagy hitelesítési jegyre vonatkozik, amelynek használatához közérdek fűződik.*

[...]

- (3) Az illetékes szerv hozzájárulásával védjegyoltalomban részesülhet az a megjelölés, amelynek a (2) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott jelzés csupán elemét képezi.”*

A Magyar Szabadalmi Hivatal e kizáró okot hivatalból vizsgálta az érdemi vizsgálat (61. §) részeként, és az törlési okként is szolgált (72. §). Mivel a Vt. hatályos rendelkezéseinek elemzésével ennek az írásnak egy másik (a következő, azaz az V.) fejezete foglalkozik, e helyt eltekinthetünk a Vt. eredeti szövegének további – még részletesebb – bemutatásától.

⁵⁷ 18/1997. (III. 19.) OGY határozat a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyv megerősítéséről; a Jegyzőkönyvet kihirdette: 1999. évi LXXXIII. törvény.

4.13. A PUE 6ter cikkével kapcsolatos Vt.-beli rendelkezések jelenleg hatályos szövege az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2009. évi XXVII. törvénnyel elvégzett változtatások eredményeképpen alakult ki. E módosítás figyelembe vette – egyebek mellett –, hogy hazánk ratifikálta az olimpiai jelkép oltalmáról szóló, Nairobiban, 1981. szeptember 26-án elfogadott szerződést (a Nairobi Szerződést).⁵⁸

Ez alkalmat kínál a Vt. 3. §-a (2) és (3) bekezdésének áttekintésére és pontosabbá tételére. Erről a 2009. évi XXVII. törvény indokolása („védjegyirányelv”-ként említve az Irányelvet) a következőket fejtette ki:

„Annak érdekében, hogy a Vt. 3. §-a (2)–(3) bekezdéseinek megfogalmazása ne engedjen meg eltérő értelmezéseket, a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének első két pontjában indokolt kiterjeszteni a lajstromozási akadályt azokra az esetekre is, ahol a védjegybejelentésben szereplő megjelölésnek a szóban forgó jelzések egyike csupán elemét képezi. Így a (2) bekezdés egyszerre tartalmazza a hozzájárulással 'orvosolható' és az 'orvosolhatatlan' kizáró okokat. [...]

A Vt. 3. §-ának változatlanul maradó (3) bekezdése alapján a (2) bekezdés a)–b) pontjaiban foglalt olyan esetekben, ahol a kérdéses jelzések a bejelentésben szereplő megjelölésnek csupán elemét képezik, a hatáskörrel rendelkező szerv hozzájárulása azt eredményezi, hogy a védjegybejelentés nem utasítható el (a már lajstromozott védjegy pedig nem törölhető) a fent említett rendelkezések alapján.

Annak érdekében, hogy a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja a PUE 6ter cikkében foglalt valamennyi jelzést lefedje, valamint, hogy a Vt. 3. §-a bekezdésének b) pontja alapján – tekintettel arra, hogy az olimpiai jelkép ... a PUE 6ter cikke alapján mind ez ideig nem került bejelentésre – biztosan elutasításra kerüljön az olimpiai jelképpel a Nairobi Szerződés értelmében ütköző valamennyi védjegybejelentés, illetve törölhető legyen valamennyi ilyen védjegy, a törvény 22. §-a a fentiekben túlmenően néhány további kiigazítást végez el a Vt.-ben.

Ennek megfelelően a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a törvény szerinti a) pontja a PUE egészé helyett kifejezetten a 6ter cikkekre utal; az eddig a b) pontban szereplő 'hivatalos szavatossági vagy hitelesítési jegyek' ezáltal az új a) pont hatálya alá tartoznak majd (feltéve, hogy azokat az érintett állam közölte a Nemzetközi Irodával), a 'kitüntetések' pedig – összhangban a védjegyirányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjával is – nem kerülnek külön nevesítésre [ezzel együtt jelvényként vagy jelképként továbbra is a b) pont hatálya alá tartozhatnak majd]. Ezzel párhuzamosan – a védjegyirányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjára is figyelemmel – a b) pont kiegészül a 'jelképekkel', ami egyértelművé teszi, hogy – mindaddig, amíg nem történik meg a PUE 6ter cikke szerinti bejelentése – az olimpiai jelképet tartalmazó megjelölések védjegyként való lajstromozása ez alapján a rendelkezés alapján kerülhet majd elutasításra.”

A Vt. ekként kialakult hatályos rendelkezéseinek és a Címertv. előírásainak részletes bemutatását és elemzését e tanulmány következő fejezete tartalmazza.

⁵⁸ Kihirdette: 2008. évi LX. törvény.